

AVGUST
1989

DUHOVNO
ŽIVLJENJE

ADVERTENCIA DEL ARZOBISPADO DE BUENOS AIRES

Se advierte que la autodenominada "Obra Brote Nuevo", el libro del mismo nombre y el periódico "El Buen Pastor", editado en la Capital Federal, no cuentan con la aprobación eclesiástica de este Arzobispado de Buenos Aires.

Por otra parte, la autoridad eclesiástica no ha dado su consentimiento para que el mencionado periódico pueda utilizar la denominación de "católico".

Por estas razones —y sobre la base de los dictámenes recabados— no se recomienda ni la lectura, ni la divulgación de las mencionadas publicaciones, así como tampoco la difusión de dicha "Obra Brote Nuevo".

Los sacerdotes, religiosos y religiosas, a quienes se les solicite permiso de celebración de Misas para la mencionada "Obra" y de realización de los así llamados "cenáculos", deben previamente consultar con el respectivo Vicario Zonal.

HVALA, GOSPOD, DA SEM BIL ROJEN,

da sem bil otrok nebogljen,
hvala, Gospod, da si me pustil rasti
s telesom in duhom.

Hvala, Gospod, za otroška leta,
za njih veselja in bolezní,
za vrbovo piščal, ki sem jo ovil,
za nožič, da sem odrezal muževno vejo,
za glasek piščali,
ki sem ovil jo z otroško roko.

Hvala, Gospod, za Gobovce in ptičke v njem,
za verice in mravlje, ki sem jih po ure dolgo oprezal,
za praprot in mah in za gosto grmičje,
ki dal si ga živalcam svojim za dom.

Hvala, Gospod, za Pavlinov travnik,
za ropotuljčko, medenčke in cibare
pod farovškim bregom,
pobiral sem, kar si Ti pustil vetru otresti,
da si mi naredil veselje.

In hvala, Gospod, da si me pustil
zrasti v moža,
da si preštel moje dneve
na svoje večne prste,
ki odpirajo in zapirajo popje
in človeške oči.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 56

AVGUST 1989

Ob 20-letnici Navodila za dušno pastirstvo izseljencev

VODILNE MISLI SVETE STOLICE ZA NAŠE ŽIVLJENJE

V torek, 22. avgusta 1989, bo poteklo dvajset let, odkar je rimska kongregacija za škofo izdala Navodilo za dušno pastirstvo izseljencev. S tem dokumentom je po odlokih in konstitucijah drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora ter potrebah modernega preseljevalca ljudi prilagodila apostolsko konstitucijo „Begunska družina“ iz leta 1952, ki velja kot velika listina Cerkve o dušnopastirskem delu med izseljenci, begunci in zdomci.

Navodilo, ki velja kot kažipot za dušno pastirstvo izseljencev, je razdeljeno na sedem poglavij.

V prvem poglavju, ki nosi naslov „Splošna načela“, beremo: „Cerkve, ki je postavljena zato, da napravi vse ljudi deležne zveličavnega odrešenja, ko se čuti resnično in na notranji način povezano z vsem človeškim rodom in njegovo zgodovino, kaže posebno skrb do

otrok, ki iz katerega koli razloga zapuščajo svojo domovino in odhajajo v druge kraje. Naročilo, ki ga je sprejela od zgoraj, zvesto izpolnjuje ne le s tem, da si prizadeva dajati vsem izseljencem versko tolažbo in oporo, ampak skrbi tudi za to, da so zagotovljene in upoštevane njihove pravice človeške osebe in temelji duhovnega življenja.“

V Navodilu nadalje stoji: „Izseljenci prinese s seboj svoj način mišljenja, svoj jezik, svojo kulturo, svojo vero: vse to sestavlja tako rekoč duhovno dediščino... Povsod naj to dediščino zelo cenijo. Pri tem ni na zadnjem mestu jezik izseljenca, s katerim izraža način svojega mišljenja, kulturo in značaj svojega duhovnega življenja. Je naravno sredstvo in pot za spoznavanje ter izražanje človekove notranjosti. Zato dušno pastirstvo izseljencev prinaša več sadov, če je v rokaŕ takih, ki ta dejavnik dobro poznajo in so večŕi jezika izseljencev. Potrebno in primerno je torej, da oskrbujejo izseljence duhovniki istega jezika, in to vse dotlej, dokler je to koristno.“

Drugo poglavje Navodila za dušno pastirstvo izseljencev govori o Kongregaciji za ŕkofe, ki ji je bila poverjena glavna skrb za izseljence. Tretje in ŕetrto poglavje sta posveŕeni delu narodnih ŕkofovskih konferenc, tako tistih, iz katerih izhajajo izseljenci, kakor tudi tistih, kamor se vseljujejo. Med drugim beremo: „Kjer je veliko ŕtevilo izseljencev istega jezika, bodisi da tam bivajo ali pa se pogosto menjajo, more biti primerno, da se ustanovi narodna ŕupnija, za kar naj poskrbi krajevni ordinarij. ŕkof more ustanoviti tudi „misijo“ z dušnopastirsko nalogo. Kadar pa ni mogoŕe ustanoviti narodne ŕupnije niti ne misije z dušnopastirsko nalogo, naj se poskrbi za dušno pastirstvo izseljencev z izseljenskim duhovnikom njihovega jezika.

Peto poglavje govori o izseljenskih duhovnikih in o izseljenskih delegatih. O prvih piŕe: „Duhovniki, ki jim je po zakoniti cerkveni oblasti izroŕena skrb za dušno pastirstvo med izseljenci njihovega jezika, se imenujejo izseljenski duhovniki. Dušno pastirstvo izseljencev naj se po moŕnosti izroŕi duhovniku, ki se je v primernem ŕasu za to delo dobro pripravil in ki je po krepostih, znanju, poznanju jezikov in drugih naravnih darovih primeren za tako koŕljivo nalogo.“

O izseljenskih delegatih pa je reŕeno: „V drŕzavah, kjer je veŕ izseljenskih duhovnikov ali kaplanov istega jezika, je ŕeleti, da se imenuje delegat za izseljenske duhovnike. Delegata za izseljenske duhovnike naj izbere po predhodnem dogovoru s ŕkofovskimi konferencami, ki jih to zaŕeva, ŕkofovska konferenca drŕzave, kjer naj bi delegat opravljal svojo sluŕbo... Delegat naj skrbi, da ŕive izseljenski duhovniki po predpisih cerkvenih kanonov in skrbno opravljajo svo-

Prinčica kraljstvih in pomočnica kristjanov (Lojze Perko)

je službo; da bo poskrbljeno za okras in lepoto cerkva, kapel ali oratorijev in oprave, zlasti kar zadeva hranjenje presvetelega zakramenta in daritve sv. maše; da bodo izseljenski duhovniki točno izvrševali odloke škofovskih konferenc in krajevnih ordinarijev; da se obredi vrše po liturgičnih predpisih in odlokih kongregacije za bogoslužje; da se cerkveno premoženje pravilno upravlja... Da bo o vsem tem poučen, mora delegat misije pogosto obiskovati... Vsaj enkrat v letu naj delegat pošlje škofovski konferenci tiste države in škofovski konferenci svojega naroda poročilo o dušnem pastirstvu med izseljenci, o napredku in o ovirah.“

Zadnji poglavji govorita o redovnikih in redovnicah ter o laikih. Ob sklepu pa stoji: „Trdno upamo, da bo po vsem tem dušno pastirstvo izseljencev po tej instrukciji zadostno urejeno in prilagojeno sedanjim časom, da bo tako prinašalo z božjo pomočjo vedno večje sadove dušam in povsod z uspehom pospeševalo zavest sloge in bratstva med ljudmi, ljubljenimi sinovi istega nebeškega Očeta.“

Alojzij Stare

Begunka pri zibeli

Jezušček med trtami,
Jezušček pod oljkami,
ziblje ga Marija...
Zlata pala je stezá
preko polja ravnega,
dete, pojva k njima.

Kdo sva tujca in odkod?
K Jezusu na božjo pot
greva z onkraj Soče,
in k Mariji greva, z Brd
izpod oljk in izmed trt
romarja brez kočé.

K meni, k meni, romarja!
Kar iskala, sta našlá:
Jezusa, Marijo,

v Betlehemu sredi trt,
sredi oljk kot sredi Brd
tiho domačijo.

K meni, k meni, romarja!
Kar iskala, sta našlá:
bomo skup živeli,
bova skupaj sanjali,
zibelke poganjali,
si o domu peli.

Mati božja objema me,
Jezušček prižema te —
joj, saj smo si znanci:
midva z Brd, in onadva
s Svete Gore sta doma,
z doma vsi pregnanci...

Oton Župančič

Marija tudi Slovincem mati

Ko bi se vzdignilo letalo in preletelo podolgem in počez vso slovensko pokrajino od Alp do Jadrana, od prekmurskih ravnin do kočevskih pragozdov, koliko cerkvic bi pozdravilo nostalgичno slovensko oko. Koliko jih je Marijinih in koliko od teh romarskih? Kdo bi vedel. Za to ne bi bila do-

volj ne topografska ne umetnostnozgodovinska karta naše ožje domovine. Za to bi bilo treba srčnega, še več, trpljenjskega zemljevida, ki bi imel vrisana vsa znamenja stoletij, skozi katerega se je slovenski človek prebijal; ne skozi temo, marveč s svetlo Zvezdo Danico nad seboj.

Prvotna domovina Slovencev se je očila, meje so se zarezale v živo narodno telo in puščale dele slovenskega občestva severnim, vzhodnim in zahodnim sosedom. Razseljevanje nas je potem razneslo po vseh kontinentih; vendar je Zvezda ostajala nad nami, postala naša združevalna sila. V njenem znamenju smo se razpoznavali v domovini in za mejo in sredi velikega sveta.

Slovenskemu srcu ni več treba letal, da preleti slovenske romarske cerkve od Brezij do Ptujске gore! Kjerkoli po svetu namreč živi, izseljenec ali zdomec, zamejec ali emigrant, vsak nosi svoje Brezje in svojo Sveto goro, svojo Barbano in svoj Zalaz v srcu. Zakaj vsaka od slovenskih pokrajin ima vsaj po eno božjo pot, kamor lahko Dolenjec ali Korošec, Primorec ali Prekmurec, Gorenjec ali Belokranjec poroma z milim spominom in zaupnim srcem v vsakršni težavi.

Čaka ga Marija v Puščavi sre-

di pohorskih gozdov, v svoji čokati cerkvi, težki in domačnostni, kakršen je tudi pohorski človek, ki se k njej zateka. Čaka ga Marija na Sladki gori, Brez madeža spočeta, mehka kot ljudje okoliških gor. Lahko se zateče k starodavnemu svetišču v panonski ravnini, k vitkemu zvoniku v Turnišču, k Mariji Vnebovzeti, Mariji „na pustini“, ki je vsa zgovorna in širokosrčna, kakor je prekmurski človek, ki je prišel pomolit k njej.

Pa je spet drugačna v bogati Savinjski dolini, v umetniško razkošnih Petrovčah, kjer zna biti kar Gospa milostna, a vzvišena, zakaj Savinjčana je le treba pogledati malce zviška. A kako krotka in popustljiva je spet na Bizeljskem, v svojem starinskem, prelepem razglednem svetišču, na Svetih Gorah ob Sotli, zakaj dobro ve, kako šibkega stori Štajerca trtin sok, a tudi srčno dobrega, zato tako široko razprostira roke nad njim.

Pa je Devica spet težka od stoletij na Ptujski gori, kjer zajema pod svoj široki plašč vse tegobe Prlekije in Slovenskih gor, njih radoživi smeh in bridki jok, od viničarske preteklosti do toče in ujm in zdomstva sedanjosti. In kako strogo gleda Njena mogočna božjepotna cerkev pod koroškimi gorami v Novi Štifti pri Gornjem Gradu; tako je polna resnobe in trdnosti, kakor se tudi prilaga tamkajšnjim ljudem.

Pa je spet vsa drugačna, topla,

domačnostna in mehka, tista iz dolenjske Nove Štifte pri Sodražici; vsa materinska se sklanja izpod čokate kupole v svoje baročno razkošje. Nekam francosko ali nemško ali nekako drugače tuje v svojem oponašanju gotike se zdi svetišče na Rakovniku, a kaj vitez, ko pa je Marija Pomočnica v njej pripravljena, da prejme ljubljanskega meščana k sebi v svojo tišino in pomirljivost, da mu izleči vse rane

Pa Marija iz Stične, kjer so zidovi težki od molitve stoletij in je že dovolj, da duša stopi med križne hodnike, in še preden stopi pred Marijo, je že našla svoj mir.

Primorec pa bo poromal v mislih na koprsko stolnico, pa na Staro goro ali na Barbano na otopku blizu Gradeža, znotraj in zunaj meja Slovenije: zdaj k Mariji žalostni ali k Črni Mariji — in mu bo še blažja in slajša in odpustljivejša kot drugim zakaj njegovo dušo je dolga obdobja želelo po pravici in svobodi in del Primorske je zanju še vedno prikrajšan, pa zato tolažilne besede potreben. Nas slišiš, Marija Barbanska, ki smo se stoletja zatekali k Tebi?

Pa od Gospe Svete nas gledaš, otožna Devica, iz polmraka cerkve, ki so ji zlizala tlak slovenska kolena, pa zdaj komaj še kdaj v njej kdo „po svovenje požebra“. Marija od Gospe Svete, usmili se nas, Korošcev!

Tako smo obšli v duhu nekaj naših romarskih cerkva v domo-

vini in zamejstvu. Toda Slovenec je na svojo pot v svet odnesel s seboj tudi svojo Marijo, Marijo nas vseh, ono z Brezij. Postavil si je svoje slovenske Brezje v Ameriki in v Argentini in v Kanadi in v Avstraliji, na Švedskem, v Nemčiji in Franciji. Marija Brezjanska, Marija Pomagaj!

Tista, ki se k njej zateka osrednji Slovenec v svoji ekonomski in politični stiski, a je zavetnica tudi onim, ki jim je še huje, ker morajo živeti daleč od domovine, zakaj žeja in lakota srca nista manj hudi od gmotnega pogrešanja. In ta domovina je marsikomu ne le idilična dežela njegovih dedov, marveč zemlja, iz katere je bil z najglobljimi koreninami na silo iztrgan. Tla, v katerih je ostal morda neznanokje zakopan velik del njegove generacije v najbolj cvetočih letih, in ne le zakopan, tudi opljuván.

Glej, tudi te bridkosti polagajo pred brezjansko Marijo ameriška srca, utrujena od sunkovitega ameriškega ali avstralskega tempa, kajti naravni element našega človeka je vendarle mala, prijazna, pomirljiva slovenska pokrajina.

Tako so slovenska Marijina romarska svetišča kjerkoli po svetu kraji, kamor se skupno ali posamič zatekamo v sili po moč in oporo. In kjer se tudi srečujemo v imenu. Nje, ki nam je Slovencem Mati, in Ji kličemo še enkrat: od Brezij do Svete gore, od Ptujске gore do Svetih gorá pa vse do Ma-

tere božje Čudodelne svetinje in Marije Pomagaj v Torontu ter Marije Pomagaj v Buenos Airesu, naši Zvezdi Danici:

„Marija, vse k Tebi hiti,
Marija, pomagaj nam Ti!“

Zora Tavčar

NA SVETI GORI

Na Sveti gori
pomlád se mudi:
v bregove nad cesto
je bilk nasadila,
med travo dišečih solzic potaknila
solzic, ki jih veter
natihoma ziblje,
da vonj iz njih čašic
po gori se usiplje
Mariji na čast.

Na Sveti gori
k nedelji zvoni
in romarjev trume
k Mariji hitijo,
da v njeni bližini
pogum zadobijo —
pogum za življenje,
pogum za trpljenje.
In milost v srce.

Marija to ve:
ko k njej pribežijo,
uslišala prošnje jim bo
in željé.

Ljubka Šorli

450 let

Svete gore pri Gorici

1539. Deklica Urška Ferligoj, po domače Piskova iz Grgarja, vasi, ki leži severovzhodno pod goro Skalnico, trdi, da je medtem ko je na gori pasla in med pašo molila, zagledala pred seboj na zlatem oblaku Marijo, ki ji je naročila: „Povej ljudem, naj mi tukaj pozidajo hišo in me milosti prosijo!“ To se je zgodilo neko soboto v juniju; mogoče je sklepati, da tretjo po binškoštih.

1541. Kljub nasprotovanju in lakoti v deželi se lotijo zidave. Pri uravnavi tal najdejo marmornato ploščo z vklesanimi besedami BENEDICTA TU IN MULIERIBUS (Blagoslovljena si med ženami) in simboli, ki pomenijo Marijo. To jim je čudežno znamenje in dokaz za resničnost prikazovanja. (Štiri dokumente — najstarejši je iz leta 1368, ki spričujejo, da je že tedaj na tem mestu stala cerkev, katero so verjetno potem porušili Turki, so našli pozneje v Dunajskem državnem arhivu). Še isto leto se kranjski deželni stanovi obrnejo na nadvojvodo Karla, naj prepove romanja v „svetišče nad Solkanom“, ker da je nastalo iz praznoverja.

1544. 12. oktobra na tedaj ko-

maj dostopnem kraju posvetijo veliko cerkev iz rezanega kamna. Manjši prezbiterij in stranski kapeli kažejo, da so skromneje zasnovani načrt spričo rastočega navdušenja med gradnjo spremenili. Dve vrsti vitkih kamnitih osmerokotnih stebrov, ki nosijo lahne, prožne loke in streho, delita ogromen prostor za vernike v tri ladje. Vrhovni cerkveni predstojnik, oglejski patriarh Marino Grimani, ki se iz političnih razlogov posvetitve ne more udeležiti, podari novemu svetišču Marijino podobo. Na podobi je Marija z Jezusom v naročju; na njeni desni je prerok Izaija, na levi pa Janez Krstnik. Podoba meri v širino en meter, v višino pa 73,5 cm. Zelo verjetno jo je naslikal znani beneški slikar Palma Starejši kot olje na leseno, cedrovo podlago. To podobo začnejo častiti namesto kipa prikazanja, ki ga je po Urškinem opisu izdelala delavnica Floreanini v Vidmu (Udine) 1540/41 in je danes v kapeli za velikim oltarjem.

1558. Prvi mož slovenske reformacije Primož Trubar izda v Tübingenu knjigo „En regiſter... ena kratka postila“, v kateri je

Vseslovenskemu praznovanju 450-letnice svetogorske Kraljice se bomo Slovenci pridružili na lurškem romanju v nedeljo 20. avgusta.

pridigar proti zidavi cerkva. Tu stoji zapisano: „Glih taku ta cerkov na Sveti gori per Gorici je tudi od ene zludiove babe gori prišla.“ Že Trubar uporablja namesto Skalnica izraz Sveta gora.

1563. To leto se konča tridentinski cerkveni zbor, ki so ga sklicali 1545, da bi dal smernice za katoliško prenovo Cerkve po protestantski reformaciji. Primož Trubar v novembru prvič pridiga na Goriškem, v Gorici, v gradu Rubije in zadnjo nedeljo novembra v Vipavskem Križu.

1565. Skupina frančiškanov se

mora pred Turki umakniti iz Bosne. Nadvojvoda Karel se z njimi najprej ustno dogovori, potem pa jim s pismom izroči v oskrbo novo romarsko svetišče. Nastanijo se v duhovniški hiši. Leta 1627 si postavijo manjši samostan.

1626. Na južni strani, ločeno od cerkve, postavijo zvonik. Prvi zvon, posvečen sv. Jožefu, je iz leta 1541; drugi, srednji, posvečen sv. Ani, je približno iz istega časa. Leta 1666 naročijo še tretjega — véliki zvon, težak 15 stotov, in ga posvetijo Mariji.

1630/63. Nastaja zbirka desetih

zgodovinskih knjig, v katerih se je ohranil prvi popis zgodovine Svete gore. Avtor Martin Bavčar pravi, da je povzel opis prikazovanja po svetogorskih zapiskih. Omenja veliko zaobljubljenih spominkov od najstarejših časov in mnogo uslišanj.

1686. Leseni oltarji iz leta 1544 so dotrajani. Sveta gora dobi lep marmornat veliki oltar in še tri stranske. Prezbiterij zvišajo. Stroški znašajo 2000 zlatih dukatov. Kmalu napravijo še oltar sredi cerkve, „tako da so lahko z obeh strani maševali“. Vanj vzdajajo ploščo z Marijinimi znamenji.

1714. Svetogorski gvardijan o. Romuald, ki je dokončal nov samostan in romarski dom, zaprosi v Rim za kronanje svetogorske milostne podobe. Kot utemeljitev navaja, da Sveta gora izpolnjuje vse za to zahtevane pogoje: nadnaravni začetek, izredna uslišanja ter splošno željo duhovščine in ljudstva.

1717. Vatikanski kanoniški kapitelj izda dovoljenje za kronanje. 1. maja o. Romuald naznanja veselo vest in povabi na kronanje vse sosednje škofove in civilne oblasti na Goriškem, Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in tudi v Beneški republiki. Za to priložnost prenesejo milostno podobo v Gorico, na Travnik, kjer 6. junija opravi obred kronanja namestnik oglejskega patriarha škof iz Pić-

na v Istri. Navzočih je okrog 30.000 ljudi. Kroni je podarila gospa pl. Ana Katarina Schellenburg iz Ljubljane. Pevci in godba pridejo iz Benetk in ostanejo na Sveti gori vso osmino. V osmini je podeljenih 133.000 obhajil Svetogorska Marijina podoba je druga podoba, ki je bila kronana zunaj Italije. Isto leto, tri mesece pozneje, je bila kot tretja kronana čenstohovska Marijina podoba na Poljskem.

1748. Papež Benedikt XIV. odredi, naj se pri bogoslužju na 3. nedeljo po binkoših po vsem oglejskem patriarhatu obhaja spomin prikazanja in kronanja Matere božje na Sveti gori.

1786. Cesar Jožef II. zatire tudi Sveto goro. V navzočnosti oboroženega vojaškega oddelka 28. januarja izkopljejo relikvije iz trinajstih oltarjev. Solkanski kaplan v zgodnjih jutranjih urah v svitu bakel prenese Najsvetejše in milostno podobo v župnijsko cerkev v Solkan. Cerkev razkrijejo in opravo razprodajo na dražbi. Veliki oltar, obhajilno mizo, dva kropilnika in tlak v prezbiteriju kupi župnik v Kanalu za cerkev Marijino Celje. Kip prikazanja prenesejo v Gorico in pozneje v frančiškanski samostan na Kostanjevico pri Gorici. Pri podiranju oltarja v sredini razbijejo dragoceno ploščo z Marijinimi znamenji. (Pozneje so na Sveti gori našli le četrtino te plošče; ostali

del je v zgodovinskem muzeju na Dunaju.) Zvonik podrejo, zvonove kupi solkanska župnija. Ohranijo edino stransko kapelo sv. Mihaela, da bi služila oskrbniku zemljiške posesti. Uničen je pri tem ves svetogorski arhiv.

1793. Prva vrnitev: sin grofa Edlinga iz Ajdovščine, dvorni svetnik na Dunaju, posreduje pri novem cesarju Francu II. za obnovev Svete gore. Cesar privoli. 29. septembra v slovesnem sprevodu prenesejo Marijino podobo v za silo popravljeno cerkev (posvetili so jo šele pet let pozneje). To leto so kot zaobljubljeni dar za uslišanje iz opuščenega samostana benediktinkt Monastero pri Ogleju pripeljali nov veliki oltar (na 61 vozovih).

1798. Ob posvetitvi obnovljene cerkve vklešejo v pročelje napis: „EGO AUTEM STETI IN MONTE SICUT PRIUS“ — Jaz pa stojim na gori kakor nekdanj (5 Mz 10, 10). Ob tej priložnosti goriški škof Andrej Inzaghi zaupa skrb za svetiče škofijskim duhovnikom.

1804. Na starih temeljih pozidajo z rezanim kamnom tudi zvonik. Zaradi nevarnosti strele, ki je nekdanjega dvakrat hudo prizadela, ostane sorazmerno nizek. (Nemški božjepotni potopisec Hoppe, ki je Sveto goro razglasil za najidealnejšo božjo pot, bi mu rad s čarobno palico višino podvojil!)

1808/64. V tem času izkopljejo globlje vodnjake, razširijo pokopališče in vrtove, postavijo novo pročelno stopnišče, dogradijo obzidje, oskrbijo orgle, spovednice in križev pot. Na Sveto goro napravijo dobro vozno cesto.

1872. V podporo papežu Piju IX. se sredi veri nasprotnega duha in splošnega pomanjkanja duhovnikov 2. septembra odvija na Sveto goro ena od veličastnih „Pijevih procesij“, največja v Avstriji. Udeleži se je nad 40.000 oseb. V spomin na to slavje svetišče naroči nove zvonove.

1874. Nove zvonove ulije zvonar Albert Samassa v Ljubljani. Za svetogorsko cerkvijo jih posveti goriški nadškof Gollmayer. Skupno tehtajo 9800 kg. Ljudje so posebno ponosni na veliki zvon, ki tehta 63 stotov, toliko, kolikor naj bi po izročilu bilo Marijinih let. Msgr. Mirko Brumat, pisec prvih svetogorskih šmarnic, ga je kasneje takole doživel: „Zabučalo je. Njegov glas je bil močan in mehak, resen in ljubezniv.“

1900. Goriški nadškof in kardinal Jakob Missia ponudi Sveto goro ponovno frančiškanom, ki pridejo naslednje leto.

1906. Z novo „bohinjsko železnico“ se poveča obisk romarjev. Letno jih prihaja okoli 100.000. Naslednje leto dobi svetogorska cerkev iz Rima naziv „bazilika“ in posebne privilegije.

1915. 24. maja Italija stopi v vojno. Naslednji dan se na Sveti gori nastanijo avstrijski vojaki. V eni uri morajo vsi cerkveni ljudje zapustiti svoja bivališča. Milostno podobo patri prenesejo v Grgar, misleč, da se bodo lahko kmalu vrnili. Po enem tednu jo v spremstvu p. Frančiška Ambroža z vojaškim avtomobilom odpeljejo do Svete Lucije (Most na Soči), od tod pa z vlakom v Ljubljano, kamor prispe 1. junija ob 7. uri zjutraj. V frančiškanski cerkvi jo postavijo na oltar sv. Deodata vernikom v češčenje. 5. junija padejo na Sveto goro prve italijanske granate. Ogenj, ki nastane pri artilerijskem obstreljevanju, od 23. do 25. junija uniči svetišče in samostan. Kmalu vrha Skalnice ni moč več prepoznati.

1917. Na soški fronti teče kri, dvestoletnico kronanja svetogorske podobe obhajajo v Ljubljani. Iz Stične pride goriški nadškof Sedej in sam begunec, z rojaki begunci — skoraj same žene in otroci — časti Marijo — Begunko. Slovesna procesija poteka tudi po Schellenburgovi ulici. (Tako se je Marija po 200 letih zahvalila dobrotnici za dar.) Dne 24. avgusta Sveto goro zasedejo Italijani in jo obdržijo do 27. oktobra (avstrijski prodor pri Kobaridu).

1918. 7. novembra Italija zasede Primorsko. Kljub zasedbi zavladata mir in veselje, da je ko-

nec klanja. Nadškof Sedej ustanovi odbor za obnovo Svete gore in mu tudi sam predseduje. Naslednje leto, še preden si povratniki obnovijo svoje domove, začnejo na Sveti gori obnovitvena dela.

1921. 25. junija odkrijejo pri odstranjevanju ruševin znani ostanek plošče z Marijinim napisom in znamenji. (Danes je vzdan za velikim oltarjem.) Isto leto, 28. julija, ulijejo v Vidmu (Udine) iz avstrijskih topov, ki so ostali na Piavi, za Sveto goro štiri nove zvonove. 9. oktobra se milostna podoba poslovi od Ljubljane in pride v spremstvu nadškofa Sedeja v Gorico. Na Rojcah pri Štandrežu doživijo veličasten in nežen sprejem.

1922. Druga vrnitev: 2. oktober. Več kot 100.000 ljudi z vladiko Sedejem spremlja Kraljico na nje-no goro, čeprav zaenkrat le v začasno kapelico. Pospremijo jo z besedami, ki jih je za to priložnost napisala redovnica-pesnica m. Elizabeta Kremžar, uglasbil pa Vinko Vodopivec: „Dobrodošla, Mati ljubljena, bodi srčno nam pozdravljena!“

1924. Slovenski frančiškani morajo zapustiti Sveto goro. Zamenjajo jih italijanski patri.

1928. Dograjena je nova, triladijska bazilika, po velikosti podobna prejšnji, dolga 71, široka

22 m. Kdor je poznal nekdanjo, je lahko ugotovil, da je bila bolj preprosta, čudovito lepa. Novo baziliko posvetijo šele 1932, po smrti nadškofa Sedeja.

1938/39. Štiristoletnica prikazovanja. Italijanska oblast dovoli, da ob italijanski izdaji mesečnika „La Madonna di Monte Santo“ izide 20 številčk tega priložnostnega glasila kot „Svetogorska Kraljica“ tudi v slovenščini. Aprila 1939 dobi Sveta gore nove orgle in slikana okna. Marijino podobo so za glavne slovesnosti od 11. do 17. junija prenesli v Gorico. Navzoč je beneški patriarh kardinal Adeodato Piazza. 18. septembra 1939 obiše baziliko Angelo Roncalli, tedanji apostolski nuncij v Turčiji in Grčiji, poznejši papež Janez XXIII.

1943/44. Po razpadu Italije pridejo na Sveto goro partizani. V septembru odpeljejo vse patre. 21. septembra prenese grgarski dekan msgr. Alojzij Filipič Najsvetejše in milostno podobo v Grgar. Že naslednji dan jo partizani prek Trnovskega gozda prepeljejo v Ajdovščino. Tu doživi nemško bombardiranje. Iz cerkve se mora zateči v naravno votlino v Gradišču nad Ajdovščino. Prvo soboto v oktobru se po šesturnem postanku v Vipavskem Križu vrne v Gorico. Dvakrat se poskusi vrniti na Sveto goro. A je to le začasno. Prvič se mora umakniti na Kostanjevico pri Gorici že 19. ok-

tobra, drugič aprila 1944 ob nemški zasedbi.

1947. 9. februarja italijanski patri zapustijo Kostanjevico. S seboj vzamejo tudi svetogorsko milostno podobo in jo zaupajo goriški stolnici. Določeno je, da se dne 7. junija podoba vrne na Sveto goro, a v noči med 6. in 7. junijem izgine iz goriške stolnice.

1949. Svetogorska podoba se pojavi v Vatikanu. Izročijo jo nadškofu Montiniju, poznejšemu papežu Pavlu VI. Je v slabem stanju. Cedrova deska, na katero je naslikana, je zlomljena. Opazni so sledovi vlage. 21. februarja 1950 izročijo podobo slovenskim frančiškanom. Obnovijo jo v vatiškanskih delavnicah. Poslikavo prenesejo z lesa na platno, kar sodi med najzahtevnejše obnovitvene postopke. Stroške plačajo slovenska dekleta in žene, zaposlene v Egiptu. Iz Rima mora podoba z diplomatsko pošto v Beograd, od tam pa v Ljubljano, kamor prispje 22. decembra. Med božičnimi prazniki je v frančiškanski cerkvi izpostavljena češčenju.

1951. Tretja, slovesna vrnitev: 14. januarja se milostna podoba vrne na Kostanjevico, 1. aprila v Solkan in 8. aprila, kljub vsem protiromarskim ukrepom, ob udeležbi okoli 20.000 vernikov, ki so premagali ovire, ponovno na Sveto goro. Napis na pročelju „Jaz pa stojim na gori kakor nekdanj“ se je tretjič uresničil.

Kako prav živeti?

ALI JE IZBIRA MOŽNA?

V nrvnem življenju gre za svobodno odločitev vesti. Kdor se hoče svobodno odločiti, mora imeti na voljo več možnosti, ki jih v njihovi vrednosti in posledicah pozna in presodi in med seboj primerja. Šele potem lahko izbere. Dokler človek ne izbere in se ne odloči, pomeni njegova svoboda le možnost za izbiranje. Šele ko se je odločil in izbral, je svo-

---

1977. Svetogorska bazilika dobi nov križev pot s slikami iz 1765.

1978. Za velikim oltarjem odprejo kapelo Marijinega prikazanja. Goriška MD izda povest Zore Piščančeve: Pastirica Urška, ki je prva obsežnejša literarna obravnava svetogorske zgodovine.

1988. Ob 450. obletnici prikazanja je na škofijski ravni napovedano posebno „Svetogorsko leto“, ki naj poživi češčenje Mater božje med našim ljudstvom. Na sveti večer pred božičem je bilo tudi na stroške ljudi dokončano asfaltiranje na nekaterih mestih razširjene svetogorske ceste.

Branko Melink

boda dobila svoj smisel. Kdor je prav in dobro izbral, je pravilno uporabil svojo svobodo. Kdor se je napačno odločil in izbral slabo, je svojo svobodo zlorabil.

V življenju na nrvnem področju ni mogoče ostati nevtralen in neodločen. Človek se mora odločiti in izbrati ali dobro ali slabo, ali proti lastni vesti ali pa po prepričanju lastne vesti. Tretje možnosti ni. Življenje samo torej sili človeka, da se odloči. Ker pa ima razum in svobodno voljo, mora svobodno izbrati. S tako izbiro se človek opredeli in samega sebe razodene in oblikuje kot dobrega ali slabega. Na eni strani dejanja le pokažejo, kakšen je človek v svoji notranjosti, na drugi strani pa svobodne odločitve in dejanja vplivajo na človekovo osebnost in jo utrjujejo v dobrem ali slabem.

Ali je odločitev v konkretnem položaju dobra ali slaba, za to je v prvi vrsti merodajna lastna vest. Odkod pa vest ve, kaj je prav? Iz nrvnih zakonov, ki izvirajo iz resničnosti in božjega razodetja. Ker pa večina ljudi nima ne časa ne zmožnosti, da bi na podlagi lastne izkušnje in razmišljanja prišla do jasnega spoznanja nrvnih norm, so potrebne razne avtoritete, ki povedo, kaj je prav. Taka avtoriteta so Cer-

kev, družba, starši, vzgojitelji, strokovnjaki in sploh vsi, do katerih ima človek zaupanje in je pripravljen, da se od njih da poučiti in jih uboga.

Pokorščina avtoriteti pa ni možna brez posredovanja lastne vesti. Le toliko sme in mora zrel in svoboden človek ubogati avtoriteto, kolikor je v svoji vesti prepričan, da od nje zve, kaj je prav. „Slepa“ pokorščina, v kateri bi človek tako rekoč izločil lastno vest in enostavno ubogal, ne da bi si bil na jasnem, ali je zanj to prav ali ne, je vedno napačna. Nikdar ni vesti in svobodne odločitve mogoče „nadomestiti“ z zunanjo avtoriteto in enostavno nanjo zvaliti odgovornost. Seveda to velja za zrelega in samostojnega človeka, ki je sposoben sprejeti odgovornost po lastni vesti. Pri otroku in mladostniku in pri tistem, ki lastne sodbe v vesti ni sposoben, je potrebno drugačno avtoritativno vodstvo v življenju.

Nekateri mislijo, da je mogoče izbirati med avtoriteto in lastno vestjo. „Rajši poslušam Boga in Cerkev, kakor pa se odločam po lastni vesti,“ pravijo nekateri. „Rajši se odločam po lastni vesti, kakor pa da poslušam in ubogam druge,“ pravi drugi. Oboje je napačno. Kdor postavlja nasproti avtoriteti, ki posreduje npravne norme, in vest, ki jih sprejema, s tem razodeva, da ni razumel ne smisla npravne avtoritete in ne vesti. Vs smisel avtoritete in

norm, ki jih avtoriteta oznanja in posreduje, je, da zadenejo in dosežejo vest. In smisel vesti je, da je odprta do norm, zapovedi in zakonov, ki jih posreduje avtoriteta.

Vsaka norma, ki jo posreduje kaka avtoriteta, je toliko obvezna za posameznega človeka, kolikor njeno obveznost uvidi in sprejme po lastni vesti. Nikdar ni mogoče mimo in izven vesti človeku naložiti moralne obveznosti. Kdor po vesti sprejme obveznost, ki prihaja od norme, ki jo uči avtoriteta, je s tem od zunaj naloženo normo sprejel kot sestavni del lastnega osebnega prepričanja. S tem obveznost ne prihaja več od zunaj, kakor da bi bila človeku naložena proti lastnemu prepričanju, ampak od znotraj, iz lastnega prepričanja in iz lastne svobodne odločitve.

Morda se na prvi pogled to razmišljanje zdi teoretično in brez praktične vrednosti. Konkretni zgledi iz življenja pa pokažejo, kako odločilnega pomena je za razumevanje pokorščine in razmerja do avtoritete ter za pravo pojmovanje osebne svobode in odgovornosti ne samo v zakonski skupnosti in družini, ampak tudi v Cerkvi in družbi sploh. Ne samo uspeh vzgoje, ampak vsega npravnega življenja je v veliki meri odvisen od pravilnega razumevanja razmerja med avtoriteto in svobodo po lastni vesti.

Alojzij Šuštar

Bogoslužna znamenja pri sveti maši

POKLEKOVANJE

Poklekovanje je izraz in znamenje najglobljega spoštovanja, ki velja samo Bogu, najsvetejšemu in najdražjemu bitju. Lepo je, če vsaj na eno koleno pokleknemo, ko pridemo v cerkev in ko odhajamo iz nje, saj je poklek poleg našega ustno izraženega in v srcu občutenega pozdrava najvidnejši znak naše vdanosti in češčenja svojega Stvarnika.

Če le mogoče, klečimo na obeh kolenih pri spremenjenju, ko v nadaljevanju zadnje večerje sam Gospod kot Bog in človek stopi med nas, ki smo zbrani okrog mize zadnje večerje in strme poslušamo njegove besede: To je moje telo, to je moja kri; nad dvema najbolj vsakdanjima stvarnostima, nad kruhom in vinom, nad močjo življenja in nad polnostjo veselja, ko naše srce drhti ob skrivnosti, da kruh ni več navaden kruh, ampak je resnično Kristusovo telo za nas darovano, za nas usmrčeno in za nas od mrtvih vstalo; da vino ni več samo navadna pijača za pozabljanje težav in naše neznatnosti, ampak je pijača za predokus večne brezskrbne blaženosti. Če se vsaj nekoliko vživimo v to sveto dogajanje, ne moremo drugače, kakor da pademo na kolena: Moj Gospod in moj Bog, kakor Tomaž, ki je s

svojimi tretetajočimi prsti šel prek nežnih rdeče cvetočih Jezusovih ran.

Včasih smo klečali tudi pri obhajilu, zdaj ga prejemamo kot potniki na tem svetu stoje, kakor da smo na svoji življenjski poti samo za kratek čas obstali, da se oddahnemo in okrepčamo z božjim kruhom, ker je pot dolga in strma in nikakor ne smemo na njej omagati.

Včasih se sliši, kakor da za sodobnega človeka klečanje ni primerno, da je v poklekovanju nekaj suženjskega, mi pa smo svobodni ljudje, ki se svoje svobode in vrednosti tudi zavedamo. Tako sodi in tako ravna razumski del v človeku, ki je že na meji tistega: Ne bom ti služil. Srce pa govori drugače: Za ljubezen storim, kar največ morem. Ljubljenemu hočem tudi z vsemi zunanji znamenji pokazati, da moja ljubezen ne tehta in ne računa, do katere mere se lahko ponižam, da bom še ohranil svoje človeško dostojanstvo, kajti moje dostojanstvo bo tem večje, čim bolj bom znal oceniti svojo ničevost, ki jo pa božja ljubezen neizmerno povzdigne. Če so nekoč plemiški sinovi radi bili svojim izvoljenkam za nekakšno stopnico, da so pokleknil in upognili hrbet, na katerega je stopila noga izvoljenke,

Sveto pismo - moj vsakdan

OVIRE DO SPOZNANJA
SVETOPISEMSKEGA
SPOROČILA

Časovno-zgodovinska razdalja

Sveto pismo je stara knjiga. Njegovi pisni začetki segajo v 9. stol. pred Kristusom, toda izročila, ki so bila takrat zapisana, so mnogo starejša. Segajo vsaj tisoč let nazaj. Natančno najbrž nikoli ne bomo vedeli, kdaj so se začela, bolj vemo le, kdaj je bilo Sveto pismo dokončno napisano. To je bilo okrog leta 120 po Kristusu. Za zadnjo njegovo knjigo velja drugo Petrovo pismo. Če nas že drugo ne prevzema ob Svetem pismu, nas mora prevzeti spoštovanje do njegove starosti. Katera knjiga svetovne književnosti se lahko v tem primerja z njim? Ko je bilo ozemlje, kjer stojita Rim in Atene, še pašnik, je Izrael že doživel razcvet narodne zgodovine. To je bila doba kralja Da-

---

da se je laže povzpela na konja, zakaj bi se kristjan moral sramovati svoje ljubezni do Boga, ki ga pred njim sili na kolena, saj ne delamo tega kot sužnji, ampak kot njegovi svobodni ljubeči otroci.

Lozje Kozar

vida (1000-960 pred Kristusom) in Salomona (965-926 pred Kristusom). Seveda je zlata doba hebrejskih prerokov precej mlajša in nastanek Nove zaveze za celih tisoč let mlajši, pa vendar dva tisoč let od njenega nastanka tudi nekaj pomeni. Res se časi takrat niso tako hitro spreminjali kot danes, ko se, kakor pravijo družboslovci, v desetih letih bolj spremenijo, kot so se v srednjem veku v sto letih, pa vendar te silne razdalje od nastanka Svetega pisma do danes ne smemo prezreti, če hočemo prav razumeti njegovo sporočilo.

Res je tudi, da se človek v svojem bistvu ni nič spremenil. Danes se ubadamo z istimi slabostmi kot ljudje v kameni dobi. Dobrota in hudobija, pravica in krivica, ljubezen in sovraštvo so tudi naši sopotniki; močno pa so se spremenile okoliščine, v katerih živimo. Ker so svetopisemske rešitve vezane na čisto konkretne življenjske okoliščine, nam poznanje časovno-zgodovinskih, družbeno-političnih in versko-etičnih okoliščin omogoča bolj življenjsko vrednotenje svetopisemskih rešitev.

Vzhodnjaki že pripovedujejo drugače o zgodovinskih okoliščinah kakor mi. Medtem ko se mi ob svetopisemskih dogodkih naj-

MOLITVENI NAMEN ZA AVGUST

Splošni in misijonski: Da bi se narodi medsebojno spoštovali in si pomagali.

Slovenski: Da bi slovensko ljudstvo postalo bolj zvesto veri svojih prednikov in bi jo znalo izražati tudi na sodoben način.

---

prej sprašujemo, če so se res zgodili in kako so se zgodili, se vzhodnjaki predvsem zanimajo za njihov pomen. Nas tako daleč žene želja po zgodovinski resničnosti, da skoraj pozabljamo na pomen dogodkov, vzhodnjake pa tako zelo zanima njihovo sporočilo, da skoraj zanemarjajo njihovo zgodovinskost, zato jih tudi pripovedujejo drugače. Svetopisemski dogodek je v jedru resničen, v podrobnem opisu pa včasih zelo različen. Vsi sinoptiki (Mt 26, 26-30; Mr 14, 22-26; Lk 22, 15-20) in Pavel (1 Kor 11, 23-26) poročajo o postavitvi evharistije, vendar se v podrobnostih tako razhajajo, da najbrž nikoli ne bomo vedeli, kako dobesedno so se glasile posvetilne besede na Jezusovih ustih. Ker jih nihče ni pri priči zapisal, so jih evangelisti zapisali tako, kakor so se jih navzoči zapomnili in so se ohranile v ustnem izročilu. Te različice pa niti malo ne omajajo dejstva, da je Jezus postavil evharistijo. Svetopisemskih zgodovin-

skih poročil ne smemo meriti z zahtevami današnje zgodovinske znanosti. Ko so jih sveti pisatelji zapisovali, so se izražili drugače kakor mi. Pri tem so imeli tudi drugačen namen, kot bi ga imel današnji zgodovinar. Njihovo pisanje je časovno in osebno pogojeno.

Vzhodnjaki mislijo in čustvujejo drugače kakor mi. Medtem ko mi mislimo z glavo, vzhodnjaki mislijo s srcem. Pri njih čustva prevladujejo nad logiko, zato se tudi izražajo drugače. V njihovem izražanju je veliko simbolike. Jezus pravi Petru: „Dal ti bom ključne nebeškega kraljestva.“ (Mt 16, 19a), pri čemer misli na oblast, ki mu jo je po vstajenju izročil pri Tiberijskem jezeru (Jn 21, 15-18). Radi govorijo v prenesenem (metaforičnem) pomenu. „Vi ste sol zemlje. Vi ste luč sveta,“ je dejal Jezus poslušalcem na gori (prim. Mt 5, 13-14), vendar človek ni niti sol niti luč, pač pa je njegovo etično ravnanje nekaj takega, kar sta sol v prehrani in luč v življenju. V podkrepitev pripovedi radi uporabljajo hiperbole (pretiravanja). „Laže gre kamela skozi šivankino uho kakor bogatin v božje kraljestvo“ (Mr 10, 25) je primer za to. Takšno hiperbolo se človek brž zapomni in zato njen nauk zanesljivo obdrži v spominu, kakor če bi bil povedan v obliki jasnih in logično izdelanih teoloških definicij.

France Rozman

So nekateri samski

ŽELIM SE NASLONITI

Pravo prijateljstvo je ena najlepših stvari na svetu. Pravijo, da je celo večja vrednota od zakonske ljubezni, ki je močno vezana in pogojena. Prijateljstvo kot tako pa je v bistvu popolnoma svobodno srečanje dveh, ki se razumeta, si pomagata, nekako skupaj prenašata lepo in težko. Zato je tudi ljubezen dveh poročenih, ki postaneta neke vrste prijatelja, verjetno najvišja oblika zakonske ljubezni. Poročeni in samski naj bi torej gojili to redko, a nadvse lepo in zdravilno rožo.

Pridejo namreč trenutki, ko se samski močneje kot sicer zave, da je le sam. Doživi neko „praznino srca“. Čeprav ima mnogo znancev in celo prijateljev, je na koncu le sam in nima nikogar, ki bi bil „njegov, njen“. Nikogar ni, ki bi mu lahko zaupal več kot vsem drugim. In ta „nekdo“ naj bi bil človek drugega spola, ker se spola med seboj dopolnjujeta.

Najprej je treba reči, da tudi poročeni in tudi najboljši prijatelji včasih doživijo „praznino in samoto srca“. Temu nihče ne uide. Res pa je tudi, da nihče ne more vnaprej zanikati pravice komerkoli, tudi samskim ne, da bi ne smeli ali mogli najti človeka-prijatelja, s katerim bi se razumeli bolj kot s komerkoli. Vča-

sih so močno poudarjali, da ni možno prijateljstvo med moškim in žensko, da se ne bi razvilo v ljubezen, ki pelje v zakon ali v kakšno zlorabo. Kot so močno poudarjali, da je spolnost po sebi nevarna in da imajo do nje kakršnokoli pravico samo poročeni.

Gre seveda za spolnost v širšem pomenu besede, se pravi za dopolnjevanje dveh „polovičnih“ moškega in ženske. Danes jasneje vemo kot nekdanj, da je treba spolnost v njenih telesnih, duševnih in duhovnih odtenkih vgrajevati v življenjsko celoto. Mladi, ki se pripravljajo na zakon, svojo spolnost v raznih odtenkih doživljajo, tudi če ne pride do telesnih odnosov. Meje jim določa osebna нравna višina in ideal, ki ga imajo pred očmi.

Tudi iz prijateljstva med moškim in žensko ni mogoče izločiti dopolnjevanje te polovičnosti. Bog je človeka ustvaril kot moškega in žensko, kot dva pola, ki težita drug k drugemu, se dopolnjujeta, sta si privlačna. Prav gotovo ne bi bil moški, ki bi živel samo med moškimi, čustveno in dejavno polno razvit, razen če bi bil velika izjema. Prav tako bi bila vedno čustveno okrnjena ženska ki bi se gibala samo v ženski družbi. Prijateljstvo med moškimi in ženskami je možno in je lahko osrečujoče — brez zlorabe.

Razumljivo pa je, da nikakor ni lahko loviti ravnotežje v takem osebnem prijateljstvu. Treba je biti zelo pazljiv, razsoden in zrel, popolnoma iskren pred svojo vestjo, pred vestjo prijatelja in prijateljice. Podobno kot mero svobode med fantom in dekletom določata notranje ravnovesje in zvestoba idealu, tako sta notranje ravnovesje in zvestoba svoji poti merilo za prijateljstvo med samskima. Ni pa točnega pravila za vse. Vsak primer je enkrat.

RAZSVETLJENE OČI

Tudi Kristus je bil prijatelj z ženskami. Pomislimo na Marto in Marijo, Lazarjevi sestri: „Jezus je ljubil Marto“ (Jn 11, 5). Pa bo hitro kdo dejal: „Menda se ne mislite primerjati s Kristusom?“ Prav. Ko bo kdo hudo trpel in mu bomo rekli: „Glej Kristusa, tudi on je trpel!“ — ali naj nam odgovori: „Menda me ne mislite primerjati s Kristusom?“... Seveda nisno takšne osebnosti, kot je bil on, a je vendar on naša pot, naš vzor, za katerim naj stremimo. Dosegli ga gotovo ne bomo nikdar, a lahko gremo v njegovo smer.

Gre pa še za nekaj globljega. Samskost je življenjski poklic in zato tudi vrednota. Bog pa po Kristusu prihaja človekove vrednote dopolnit, odrešit in posvetit. Če je zakon za kristjana velika resničnost, vrednota in skrivnost „v Kristusu in Cerkvi“, kot pravi sv.

Pavel, je tudi samskost velika, posvečena vrednota „v Kristusu in Cerkvi“.

Če torej vsak človek in kristjan odkriva v Bogu največjega prijatelja, ki nikdar ne izda in ki ima končno besedo v zgodovini — kako ne bi tudi samski skušal temu Bogu prijateljstva vračati. Če vse druge vrednote življenja dobivajo svoj polni, končni, večnostni smisel le v Bogu in večnosti, kako se ne bi vrednote samskosti bogatele in podaljševale v samo večnost. Zato bi morali večkrat moliti s sv. Pavlom, naj nam Bog „razsvetli oči... srca, da bi doumeli, v kakšno upanje vas je poklical, kako bogato je veličastvo njegove dediščine“ (Ef 1, 18).

In če velja za vse druge stvari v življenju, da se njihovo bistvo pravzaprav ne vidi z očmi, ampak s pogledom srca, s Kristusovim pogledom, potem je gotovo tako tudi s samskostjo. Bog nas ob končnem obračunu ne bo vprašal, ali smo bili poročeni ali samski, pač pa, kako smo svojo poročenost ali samskost živeli. Ali točneje, koliko ljubezni smo vlili v posodo življenja, ki nam je bila podarjena. Jezus bi dejal, koliko danih talentov smo razvili.

Zato je razumljivo, da je pristna, globoka, osebna vera v Boga in Kristusa nenadomestljiva stvar, tudi za samskega človeka. In da ga bo pogovor z Bogom napolnjeval v vseh življenjskih okoliščinah z občutkom, da je sprejet in ljubljen.

Vital Vider

Škof dr. Gregorij Rožman

(9. III. 1883—16. XI. 1959)

(Ob 30-letnici smrti)

Njegovo škofovsko delovanje ima dve po petnajst let obsega-joči dobi: 1.) doba dela v domo-
vini (1930-1945). L. 1941 je pri-
šla nad njegov narod tuja zased-
ba in za njo izdajavska komuni-
stična revolucija. 2.) Drugo polo-
vico škofovanja je Rožman pre-
bil kot begunec. Razdajal se je

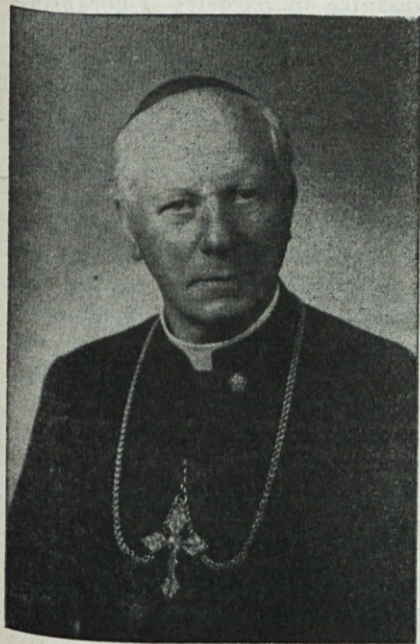
rojakom v tujini in trpel, zroč na
„največjo nesrečo“ doma bivajo-
čega naroda.

Pregledu teh dveh dob sledi
kratek prikaz njegove osebnosti.

I. V DOMOVINI

Položaj v škofiji

Ljubljanska škofija pred Rož-
manovim nastopom — 14. julija
1929 je prejel škofovsko posveče-
nje, 1. avgusta 1930 je po Jegli-
čevi upokojitvi prevzel škofovsko
oblast — izkazuje uspehe njego-
vih prednikov Missia in Jegliča
in ob štirih katoliških shodih ver-
sko, družbeno in politično preno-
vitev javnega življenja. Nasproti
temu so delovala strašna štiri le-
ta prve svetovne vojske, razkosa-
nje slovenske zemlje, razočaranja
v novi državi Srbov, Hrvatov in
Slovencev, nezdrave politične raz-
mere, širjenje povojnih, zdravo
versko življenje spodjedajočih idej
z Zahoda. Po strelah v parlamen-
tu (1928) je državo in njene na-
rodnosti vklenila kraljeva dikta-
tura, unitaristično siljenje, laici-
stična šolska politika, s čimer sta
se povezovala stari liberalizem in
povojno materialistično pojmoval-

nje človeka. Vlada je razpustila politične in kulturne organizacije. Položaj je poslabšala silna gospodarska kriza in rastoča brezposelnost. V takem ozračju so se opomogli komunisti. Vrivali so se v strokovna društva, na univerzo, v javna občila. Trideseta leta so pazljivim in bistrim opazovavcem — med njimi je bil dr. Rožman — že napovedovala vojsko in revolucijo.

V našem ljudstvu so se kotile deloma podedovane, deloma na novo razdivjane pregrehe. Še kot pomožni škof je Rožman pokazal na pojemanje krščanskega življenja po družinah in na belo kugo.* L. 1939 je spet tožil, kako propada družinsko življenje, celo na kmetih. Naslednjega leta je opozoril, kako se med ljudstvom razširja bogokletstvo in medsebojno sovražstvo. Dober mesec pred napadom na Jugoslavijo (1941) je v pismu duhovnikom posvaril: „Zdi se, da nas vojska kot ognjen pas vedno bolj in vedno bliže obdaja.“ Da nas Bog obvaruje, moramo več moliti in ne več žaliti Boga „z grehi, zlasti z izzivajočimi grehi onečaščenja nedelje, bogo-

---

* Dr. Jakob Kolarič pripominja ob tem: „Slovenski narod je že v desetletju pred drugo svetovno vojno stopil na pot narodne smrti. Število splavov v tem desetletju je po računu zdravnikov (...) vsako leto znašalo 20.000.“ (škof Rožman, III, 61).

kletstva, nečistovanja in pijančevanja.“

Delo za posvetitev duš

Za delovanje škofa Rožmana je značilna ta misel v pismu duhovnikom l. 1932: „Notranje morajo biti duše zvezane s Cerkvijo in Bogom. To zvezo (...) v vseh dušah ustvariti je naša glavna dušnopastirska dolžnost.“ Stalno si je prizadeval za ponotranjenje. Spopolnjeval in dopolnjeval je organizacijske oblike, pospeševal koristna gibanja, pa se pri tem zavedal, da je bistvena vrednota poplemenitenje duš z milostjo. Pozival je na delo zoper božje sovražnike in naročil: „Uporabljajmo še to, česar sovražniki nimajo in zato uspeti ne bodo mogli, nadnaravna sredstva za posvečenje naši skrbi izročeni duš.“ (Novoletno pismo duhovnikom l. 1940.)

Program

Po desetdnevnih duhovnih vajah pred posvetitvijo za škofa si je Rožman načrtal program. Prvi del pod geslom Križa teža in plačilo vsebuje smernice za rodovitno versko življenje. Drugi del ima geslo Odrini na globoko! in obravnava zunanje delovanje. V tem ga mora voditi absolutna resnicoljubnost in pravičnost. V sodbah bo počasen in previden. Do duhovnikov bo prijazen, očetovski, bratski. Brezobzirno bo po-

Grb z geslom škofa Rožmana:
Križa teža in plačilo.

stopal zoper zlohotnost in farizejsko hinavščino. Gojil bo ljubezen do Cerkve in papeža. Verski poglobitvi namerja domove duhovnih vaj, Marijine družbe, apostolstvo mož, posvetitve družin, Kartoliško akcijo, skrb za reševanje socialnega vprašanja. Teh točk se je natančno držal.

Evharistični kongres

Viden izraz dela za širjenje božjega kraljestva; prireditvi, ki sta prevelik množice z navdušenjem in dali temelj za novo rast, sta bila evharistični kongres (1935) in kongres Kristusa Kralja (1939) v Ljubljani. V oba je vodila dolga in resna priprava.

Za evharistični kongres se je Rožman izrekel že na I. evharističnem kongresu v Jugoslaviji I. 1930 v Zagrebu. Njegov življenjepisec pravi: „Škof Rožman je bil tako poln evharističnega ognja, da je tiste mesece pred kongre-

som in kongresne dni živel v neki stalni zanesenosti. (...) Ta ogenj je hotel vžgati v vseh slovenskih srcih. V tem je videl rešitev naroda v temni bodočnosti, ki jo je videl prihajati.“ (Kolarič, Škof Rožman II, 343.) V začetku evharističnega leta 1935 je pisal duhovnikom: „Evharistična vzgoja je neobhodna za rast zdravega in trdnega verskega življenja, ki bo zmožno prestati preizkušnjo velikega boja, čigar začetek že doživljamo.“

Med pripravljanimi akcijami je omeniti evharistične shode po farah ljubljanske škofije in postavljanje evharističnih križev, združeno s cerkvenimi pobožnostmi. Vsemu delu in nastopom na kongresu je predsedovala podoba Marije Pomagaj, katero so prenesli v stolnico. V kongresnih dneh (28., 29., 30. junija) so bile mladinske prireditve, stanovska in slavnostna zborovanja procesije in maše. Zadnjega dne je bilo pri dopoldanski maši nad 100.000 ljudi, popoldne pa na procesiji, posvetitvi presvetemu Jezusovemu Srcu in poslovitvi od Marije Pomagaj ok. 120.000.

Kongres Kristusa Kralja

Ljubljanski kongres med 25. in 30. julijem je bil šesti mednarodni kongres Kristusa Kralja. Rožman je v pastirskem pismu razložil njega pomen: „Priznati Jezusa Kristusa za našega Kralja in Vodnika, zavedati se te velike re-

snice in dosledno po tej resnici tudi **ravnati**. Vsi čutimo, da Kristusova kraljevska oblast ne sega v vse naše življenje in razmere. Izrinjen je iz javnega življenja. Izrivajo ga iz družine in vzgoje. Ošabno nastopajo novi preroki človeštva, ki trdijo, da v zemskih kraljestvih in državah Kristus, božji Kralj, nima besede. (...) Kongres Kristusa kralja ima nalogo, da se zastopniki raznih narodov med seboj **posvetujejo**, kako naj vsi — tudi mi — pomagamo, da se svet **obnovi** v pravem krščanskem duhu s tem, da prizna Kristusu kraljevsko slavo in oblast.“ Bili so tedaj zadnji dnevi pred začetkom svetovne vojske. Udeleženci so tu črpali moč za leta uničevanja in mučeništva.

Za mladino

Posebno zanimanje, skrb in ljubezen je Rožman dajal mladini. Njegov prvi nadpastirski blagoslov je veljal nedolžnim dušam otrok. Duhovnikom je ob svojem nastopu pisal: „Prvo in glavno naše delo se mora obrniti na **mladino**, in sicer prav na **otroke**. Potrebna, nujno potrebna je **temeljita evharistična vzgoja otrok**. Papež Pij X. nam je dal v zgodnjem in pogostnem sv. obhajilu na razpolago najunčinkovitejše vzgojno sredstvo, kateremu satan ne more blizu.“ Vedno znova je duhovnikom naročal, naj vodijo otroke k obhajilu že v prvem razredu.

Razmere v Jugoslaviji niso bile naklonjene krščanski vzgoji mladine. To so silili v Sokola, v katerem je vladal protiverski Tyršev duh. Med državo in Cerkvijo je nastala silna napetost. 5. januarja 1933 so na nedeljo sv. Družine pri vseh mašah prebrali skupno okrožnico jugoslovanskih škofov o Sokolu. Duša tega odpora je bil Rožman; februarja istega leta mu je grozila nevarnost, da ga pripro. Vztrajal je na načelih Pija XI. okrožnice Divini illius Magistri (1929) o krščanski vzgoji mladine. Na evharističnem kongresu je pozdravil 30.000 učencev in učenk ter se radoval največjega skupnega obhajila mladine. Na kongresu Kristusa Kralja se jih je obhajalo 16.000.

Leta 1940 se je v pastirskem pismu spraševal, kako je z versko vzgojo, in se zavzel za versko ščlo. „Zanjo se moramo boriti, dokler je v duhu božjega zakona ne dosežemo.“ V pastirskem pismu naslednjega leta govori o samovzgoji.

Ko so ga zunaj domovine morale skrbti za begunce, duhovnike in vernike doma, je vzkliknil: „Mladini, bolje rečeno: otrokom grozi najhujše. Izpostavljeni so moralni pokvarjenosti in sovraštvu do vsega božjega. (...) To je huje kot vsako drugo trpljenje.“

Za družine

Temeljne celice narodnega občestva so družine. O njih važno-

sti je Rožman napisal leto pred škofovskim posvečenjem članek Naša velika skrb. Opozarja na pešanje duhovnega življenja po meščanskih in delavskih družinah, pa tudi na kmetih. Opozarja dalje, da je razpad družine glavni cilj komunizma. Vse je storiti, „da ohranimo in utrdimo katoliškega duha v družinah. Če bo v družinah versko življenje močno in toplo, bo še zmeraj atmosfera, v kateri narod živi, katoliška.“ V Škofijskem listu za leto 1943 je poudaril: ne vladarji ne učitelji ne vodijo dežela, temveč družine. Zato mu je bila bratovščina sv. Družine — ustanovil jo je Missia l. 1895 — naša najvažnejša bratovščina.

Za kmečki stan

Drugi zbiralnik narodove moči je kmečki stan. Rožman je ostal z njim trdno povezan. Na velikem taboru Kmečke zveze l. 1938 se mu je zavest o pomembnosti tega stanu prelila v pesniško govoricco: „Kmečki stan je tisti steber, ki je skozi stoletja držal in nosil ter ohranil najdražje, kar imamo: zemljo našo prelepo, ki nam vsakdanji kruh daje; besedo našo slovensko, ki je sladka posoda naših misli, naše kulture; vero sveto katoliško, ki nas z Bogom veže in v večno življenje vodi po Mariji, naši preljubi Materi.“ Ni pa zamolčal, da se ta silni steber ma-

Dobro je Rožman poznal delavske razmere. Priporočal je duhovnikom oseben stik z delavci, zanimati se morajo zanje in jim pomagati; študirati morajo socialno vprašanje.

Načrt za sožitje med stanovi so vsebovale na kongresu Kristusa Kraja sprejete resolucije. Povzeli in spopolnili so se ti sklepi na treh duhovniških zborovanjih. Preseneča naprednost in odločnost programa, sprejetega na tretjem teh zborovanj 6. marca 1940. Prva točka se glasi: „Zahtevati je treba, da predvsem država in banovina opustita kapitalistično gospodarstvo in ga prevedeta v stanovsko-socialno.“ 14. točka ugotavlja, da je razcepljenost katoliškega delavstva predvsem posledica tega, da so nekateri vodilni krogi Jugoslovanske strokovne zveze zašli pod vpliv marksističnih idej. Tako se je organizacija sama izločila iz katoliške dejavnosti. Program je podpisal škof ter ga objavil v Škofijskem listu.

Rožmanovo prizadevanje za reševanje socialnega vprašanja, pomoč delavskemu in kmečkemu delu, organiziranje dobrotelnosti, delo za izseljence, med vojsko za interniranje, podpiranje treznostnega gibanja, skrb za bolnike idr. so dali dr. Ivanu Ahčinu pravičico, da je Rožmanu za 70-letnico vzdel oznako „naš veliki socialni škof“.

Za misijonstvo je pri nas desetletja pred Rožmanom delovalo Dejanje svetega Detinstva Jezusovega. Škof Jeglič je uvedel papeško Družbo za širjenje vere. Rožman je l. 1933 priklical v življenje Družbo sv. Petra Apostola za vzgojo domače duhovščine v misijonih. S tem je njegova škofija imela vse zaukazane uradne misijonske organizacije. Ustanavljali so se župnijski misijonski odseki. Naglo se je razmahnila Misijonska dijaška zveza, množili so se misijonski tečaji in prireditve. L. 1943 je Rožman ustanovil škofijski misijonski svet. Nič čudnega, da so se porajali misijonski poklici.

Za Baragovo zadevo

L. 1935 je odšel Rožman k odkritju Baragovega spomenika v Clevelandu in obiskal Marquette. Naslednje leto je ukazal, naj vsaka župnija obhaja Baragovo nedeljo. Leta 1942 je nastala Baragova zveza.

Vnemo za Baragovo zadevo je Rožman izpričal s prizadevanjem za zidavo novega bogoslovja z imenom Baragovo semenišče. 16. oktobra 1938 je blagoslovil temeljni kamen. Med vojsko se je v skoro dodelano poslopje vselil šentviški Zavod sv. Stanislava. Komunistična oblast poslopja ni vrnila ljubljanski škofiji.

Za duhovno uspevanje škofije so največjega pomena redovi. Rožman je njihovo delovanje spremeljal z veseljem in priznanjem. Posebno se je zatekal h karmeličankam. Vedel je, „da naše karmeličanke na Selu koristijo škofiji in Cerkvi neprimerno več kot vse naše aktivne organizacije.“ Pod njim so se številnim redovom pri nas pridružili Sinovi presv. Srca Jezusovega, Hčere Marije Pomočnice in Sestre Marijinega obiskovanja.

Laični apostolat

Cerkveno vodstvo je že pred prvo svetovno vojsko spoznalo, da je proti razkristjanjevanju treba organizirati laični apostolat. Zamisel Katoliške akcije je dobila trdno obliko pod Pijem XI. V Slovenijo jo je vpeljal škof Jeglič. Pod Rožmanom in dr. Tomažičem je organizacija dobila nova pravila. Po vzoru belgijskega žosizma sta njeno uredbo in delovanje začrtala prof. Ernest Tomec in dr. Alojzij Odar. Posebno se je razvila dijaška veja.

L. 1940 je škof v pismu duhovkom zapisal: „Časi so hudi. Zlo z veliko hitrico drvi tudi na nas. (...) Nujno potreben je apostolat Katoliške akcije, pomoč laikov nam prezaposlenim duhovnikom.“ Opomnil je, da duhovnik, ki bi prostovoljno zanemarjal delo za KA, smrtno greši.

Iz KA so zrasiли vzorni mladci, katere bi s škofom Gregorijem imenovali „krvavi cvet, ki je poginjal iz slovenske zemlje“: Alojzij Grozde, Jaroslav Kikelj, Ivan Pavčič, Vinko Mravlje, Janez Rus, Drago Simčič idr. Na Kikljevem pogrebu je Rožman vzkliknil: „Zahvaljen bodi, Gospod, za prvega mučenca, ki si ga blagoslovil dati naši Katoliški akciji, ker si nam s tem dal poroštvo blagoslovljene uspeha.“

Za dijaško KA so se razvile organizacije za druge stanovce: Zveza mladih katoliških delavcev, Zveza kmečkih mladcev, učiteljska KA idr.

P. Odilo Hajnšek je odšel v Ameriko, preden je Rožman postal škof. Po desetih letih se je vrnil ter se čudil veliki spremembi na bolje v naših ljudeh. To je bil po njegovem mnenju uspeh Katoliške akcije Za Rožmanovo zlato mašo je isti frančiškanski redovnik napisal: „Ako bi Bog Slovencem ne bil poslal pravočasno apostola Katoliške akcije škofa Rožmana, bi zdaj ne mogli govoriti, da so nas zavezniki predali komunizmu, temveč bi morali priznati: hiteli smo komunizmu v objem. (...) KA je bila edini protiutež za brezbožni komunizem.“ To moramo spopolniti: KA, stražarji in Marijine družbe. Stražarji so pod vodstvom dr. Ehrlicha mnogo napravili zlasti na univerzi. Med njimi so rasli podobno spopolnjeni značaji kot med mladci. Marijine kongregaci-

je so podpirale vzgojno delo družin. Ob novih pravilih KA l. 1936 so postale pomožna sila KA, a so obdržale samostojnost. Škof je delo vseh teh organizacij ljubeče spremljal ter skušal poravnati nasprotja, ki so med njimi nastajala.

Za edinost

Zaradi teh in drugih needinosti v katoliškem taboru je škof večkrat potožil. Tako v novoletnem voščilu za l. 1940 v Slovencu, tako v pridigi na Silvestrov večer l. 1944 v stolnici: „Kadar gre za najvišje dobrine, za ohranitev vere v državi, morajo utihniti domači prepiri in oddvojenosti in vsi se morajo edini in složni boriti za skupni cilj. In pri nas gre za to. Bodimo torej edini, da ohranimo narod* in narodu najvišjo dobrotno, vero.“ Tako v članku „Zmešnjava jezikov“ v verskem listu Rast (februarja 1945): „Vsi smo istega jezika in iste krščanske vere, pa glejte, kako malo edinosti in sporazumnosti je med nami, koliko pa sporov, prepirov, nasprotstev in nepotrebnih borb.“

V begunstvu se je na ta predmet povračal. Za deseto obletnico

---

* Pred odhodom iz Ljubljane je Rožman potožil, da se Slovenci pri delu za svoj narod vse premalo spominimo na Boga, da sploh za narod premalo molimo. On sam je za narod neprestano molil.

leta 1945 je razglasil kot željo dobrih Slovencev „bratsko razumevanje in sodelovanje v duhu krščanske pravičnosti in ljubezni“. O edinosti govori eden zadnjih njegovih spisov.

Komunistična nevarnost

Poglavitni sovražnik škofa Rožmana in njegovega delovanja je bil komunizem. To zločesto ideologijo in gibanje je Pij XI. spet obsodil l. 1931 v okrožnici Quadragesimo anno. Istega leta so ga v skupnem pastirskem pismu obsodili jugoslovanski škofje. L. 1935 svari Rožman v pismu duhovnikom pred prodiranjem komunizma. Potrebno je izvajati navodila, ki jih daje že ves čas svojega škofovanja, predvsem evharistično vzgojo, karitativno delo in KA. Istega leta je na stanovskih zborovanjih v okviru evharističnega kongresa vsaka stanovska skupnost obljubila, da bo „odločno izpovedovala vso in celo krščansko resnico ter nič popuščala zmotam marksizma ali kakršnegakoli materializma“. Naslednjega leta je škof po povratku iz Amerike potožil, da se komunizem tudi pri nas silovito širi. Piše: „Za naše razmere je značilno, da je znaten del mlade inteligence komunističen in da se širi komunizem celo med kmete.“ To pot naroča ljudi spopolnjevati z verskim naukom in jih navajati k izpolnjevanju verskih dolžno-

sti. Drugo sredstvo je predočiti zmotnost in nesmiselnost komunističnih načel. Tretje sredstvo je zbirati v vsaki župniji ljudi, „ki so pripravljene ne samo teoretično braniti ljudsko lastnino in verske svetinje. (...) V vsaki župniji morajo simpatizerji kominterne vedeti, da je vsaj trikrat večje število takih, ki so pripravljene na vse, ki se ne bodo dali presenetiti in ne bodo pustili uničiti, kar jim je svetega.“ L. 1937 so pastoralne konference razpravljale o nevarnosti komunizma in obrambi pred njo. V glasilu fantov Kres je Rožman tega leta svaril pred marksističnim materializmom. Iz leta 1938 je omeniti škofovo pismo duhovnikom, kjer govori o ljudski fronti, o ponujeni roki. Sodelovanje odklanja. V postnem govoru je še odločnejši: „S tistimi, ki Jezusu pljujejo v obraz, mi nočemo in ne moremo imeti zvez.“

Po izbruhu svetovne vojske je v Kresu napovedal, da bo prihodnost od nas zahtevala značajnost. „Naš narod ne sme poginiti. Zdrav mora priti skozi vihar evropske vojne in preteče revolucije.“ L. 1940 je torej predvideval, kaj nas čaka. V novoletnem pismu duhovnikom v tem letu naroča: „Z vso vztrajnostjo in modrostjo moramo pobijati največjo laž sedanjosti, komunizem.“ V postnem pastirskem pismu imenuje komuniste hlapce satanove.

Po prvih mesecih revolucije je

v prvi adventni pridigi l. 1941 obsodil ubijanje nedolžnih ljudi iz političnih, socialnih in ideoloških razlogov. V četrti pridigi je zavrnil propagando OF, da novi papež Pij XII. ni obsodil komunizma.

Ob grobu umorjenega dr. Na-tlačena (16. oktobra 1942) je Rožman pokojniku v usta dal to naročilo: „1.) Narod, zavrni in odkloni od sebe brezboštvo, to največjo nevarnost, ki te tira v časno in večno pogubo. Nobenega sodelovnja, nobene zveze z brezboštvom in tistimi, ki jim je brezboštvo vodilni nazor. (...) 2.) Ostani živ, narod moj, ne ubijaj samega sebe in ne izzivaj ukrepov, ki te morejo zadeti v tvoji življenjski sili. Združite se vsi, ki verujete v Boga, (...) in preprečite, da tisti, ki so z vami sicer iste krvi, a s tujo, blodno miselnostjo zaslepljeni, ne bodo mogli pokončevati najboljših in najplemenitejših bratov in sestra, ki bi bili najbolj sposobni graditi pravičnejšo bodočnost.“

V pastirskem pismu na praznik Kristusa Kralja istega leta beremo: „Trda in nečloveška je vlada brezbožnega komunizma.“

30. novembra 1943 je pastirsko pismo posvetil nevarnosti komunizma („največji in najnevarnejši sovražnik krščanskih narodov“). Dva tedna kasneje je v pridigi na Miklavževo nedeljo (12. decembra 1943) zagotovil: „Do zadnjega bom trdil in učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in

najhujša nesreča za slovenski narod.“

Tako je govoril in pisal tudi v letih svojega begunstva.

Reševavec

Po trojni zasedbi Slovenije se je Rožmanovim škofovskim nalogam pridružila ta, da je bil okupatorjem glavni predstavnik in zastopnik svojega naroda. Te stike je izvrševal z neprestanim pogledom na to, kako ljudstvu preprečiti hujše zlo in mu doseči olajšave. Poniževal se je pred voditelji tuje vojske in uprave s prošnjami za rešitev slovenskih življenj, za jetnike, internirance, begunce. Samo s tem delom zasluži škof Gregorij večno zahvalo tisočev odrešenih ljudi in vsega naroda.

Vzporedno je šlo njegovo prizadevanje, da o razmerah obvešča Vatikan in da pri italijanski in nemški vladi doseže odpravo najhujših krivic. (Bo še)

Pogovor z mons. dr. Janezom Zdešarjem, delegatom za slovensko dušno pastirstvo v Nemčiji in na Švedskem

Prosim te, da bi se našim bralcem najprej predstavil.

Sem Ljubljčan, rojen leta 1926, končal sem klasično gimnazijo v Ljubljani oziroma maturiral potem v begunskem taborišču v Lienzu. Bil sem tudi pri domobrancih in vrnjen v Teharjih. Po gimnaziji v Lienzu oz. po maturi sem šel v bogoslovje v Brixen, od tam pa študirat v Rim, kjer sem ostal do leta 1955. Nato sem bil dve leti v Volksbergu na Koroškem za kaplana, nakar me je škof Rožman naprosil, da grem za slovenskega izseljenskega duhovnika v Nemčijo. Tja sem prišel leta 1958 in sicer najprej v Porurje, kjer so bili naši rojaki; največ je bilo naših fantov, ki so pribežali tista leta iz domovine. Leta 1961 sem pa prišel v München in od tedaj sem stalno tam, oz. če se popravim, zadnje leto in pol stanujem na robu mesta Münchena v nekem mestecu, ki je lahko dosegljivo in nudi mojemu dušnopastirskemu uradu delegata še večje možnosti za lažji pristop.

Rojaki v zdomstvu in izseljenstvu se premalo poznamo med se-

boj. Rad bi, da nam bi nekoliko orisal stanje Slovencev v Nemčiji: koliko je tam naših ljudi, kje so njihova slovenska središča, kakšno je dušnopastirsko delo med njimi. — Na koliko krajih imate slovenska dušnopastirska središča? Koliko je v Nemčiji slovenskih izseljenskih duhovnikov in koliko drugih pastoralnih delavcev? Vas je dovolj?

Cela vrsta vprašanj; skušal bom posamič odgovarjati. V Nemčiji je trenutno približno 40.000 rojakov, morda tudi samo 35.000, natančne številke nikoli nismo vedeli, ker nas vodijo kot Jugoslovane in ne Slovencev. Poleg tega je še kakšnih tisoč Gorenjcev in pa Štajercev, ki so bili v nemški vojski pa so se pred 3 ali 4 desetletji prišli v Nemčijo in tam dobili invalidnino, dobro oskrbo in preskrbo in so se, na žalost, skoraj ponemčili. Bilo pa je Slovencev svojih 70.000 okoli leta 1973, ko nas je bilo največ. Potem so pa počasi zopet odhajali domov, ko so dosegli svoj cilj: boljši zaslužek in morda so si medtem tudi doma zgradili hiše.

O pravih središčih v Nemčiji

nili v domovino, bili od strani o-
blasti nadlegovani, zasliševani,
česar pa nočejo in tudi mi s tem
onemogočimo. Dušnopastirsko de-
lo je predvsem označeno s tem,
da jim nudimo zakramentalno živ-
ljenje; prav preprosto povedano,
da gledamo, da krste lepo vršimo,
da se lepo pripravimo s starši in
botri vred. Gledamo, da so po-
roke čim lepše, da so res doži-
vetje. Sedaj pa je tudi že treba
počasi misliti na pripravo na
smrt. Nekateri rojaki so že sta-
rejši in oboleli. Vmes pa seveda
prvo obhajilo, birma, klasično de-
lo vsakega duhovnika. Vseh nas
je 20; 11 duhovnikov, en stalni
diakon in 8 pastoralnih in social-
nih delavcev. Rekel bi, da so za-
enkrat potrebe pokrite. Skrbi nas
pa prihodnost. Ne vemo, ali bomo
dobili naslednike, če in ko bomo
mi omagali.

ne moremo govoriti. So pa točke,
kjer je nekaj več Slovencev sku-
paj; tako na primer v Münchenu
in njeni okolici štejeemo 4.000 lju-
di. V Stuttgartu in daljnji oko-
lici okoli 7.000. Potem je še Frank-
furt in pa, da ne pozabim seveda,
tudi Porurje. So pa tudi okoli
Ingolstadta, v Berlinu samem, za-
hodnem Berlinu, in še kje drugod.
V vseh teh krajih imamo tudi
svoja središča. To se pravi, okoli
duhovnikov se zbirajo naši verni-
ki v neformalno ustanovljenih
društvih; to se pravi: nimamo
predsednika, tajnika, blagajnika
in podobno, kot imate vi tukaj,
ker je določena nevarnost, da bi
ljudje, naši rojaki, ko bi se vr-

**Na koliko krajih imate redno
slovenske maše in na kolikih me-
stih občasno?**

Redne maše imamo v vseh teh
naših centrih, ki so, mimogrede
povedano, omenjeni na zadnji
strani Naše luči. Tam so redne
nedeljske maše, vsak duhovnik
pa jih ima še na različnih kra-
jih, tudi na 4, 5, 6 krajih ob-
časno. Te maše so v krajih, ki
so včasih zelo daleč stran od teh
središč. Na primer, moj kolega
prijatelj iz Haana gre enkrat na
meseč v Hamburg, čez 500 km tja
in nazaj, morda za 30 ljudi.

Ali imate sobotne dopolnilne šole?

V vseh večjih centrih jih imamo. Tam poučujejo podobno kakor pri vas slovenščino, verouk, zemljepis in zgodovino. Dopolnilne šole so se zadnje čase okrepile. In je morda to ena najbolj osrednjih točk našega pastoralnega dela. Starši vedno bolj pošiljajo otroke v naše šole, precej manj pa v šole, ki jih organizira režim v Nemčiji.

Katere prireditve imate redno? Če se ne motim, binkoštno srečanje, materinske dneve, miklavževanje, vinsko trgatav, izlete. Kaj bi k temu dejal?

Ja, naštetu je bilo sedaj v tvojem vprašanju. Binkoštna srečanja so naša tradicionalna srečanja že več kot 20 let. Prvo srečanje je bilo na grobu, kjer je pokopan Primož Trubar v Derendingenu, sedanjem predmestju mesta Tübingen; prej je pa seveda bila samostojna vas. Začeli smo s 600 rojaki; ko je bilo binkoštno srečanje najbolj obiskano, so jih našteali čez 3.500. Vsak od naših skuša te dneve — materinske pa miklavževanje, vinsko trgatav, izlete — čim lepše urediti, tako da je družabnost čim boljša, kajti izkušnja nas uči, da ne smemo gledati samo na zgolj strogo versko stran, temveč moramo našim rojakom nuditi čim več domačnosti, da bodo toliko raje pri-

hajali potem tudi k našim verskim prireditvam oz. k našim mašam in zakramentom.

Važno vlogo pri vašem delu ima revija Naša luč. Kaj bi k temu pripomnil?

Naša luč je tisto sredstvo, ki bi ga lahko primerjali kaplanu na fari, ki obiskuje naše ljudi, ko jih kaplan, duhovnik, župnik sam ne more. Pošiljamo jo namreč vsem rojakom, ki so razkropljeni, kolikor jih dosežemo; vsaj pošiljamo, da se lahko naročijo. Nekateri se naročijo, drugi ne, drugim pa vsaj občasno kakšno številko pošljemo. Naša luč ima ravno ta namen, da dosežemo vse rojake, ki bi jih sicer osebno preko naših maš in prireditev ne mogli.

Ali so vam nemški škofje in duhovniki naklonjeni?

Prav gotovo imamo veliko zaslombo in dovolj močno prav v nemškem episkopatu. Vedno znova se zanimajo za aktualna vprašanja, ki nastajajo: vprašanja združenja družin, ali smejo otroci k staršem, ki so v Nemčiji, ali smejo ostati dalj časa, koliko časa, kako je s stanovanji, vprašanje diskriminacije tujcev v tej deželi in podobno. Vedno znova se nemški škofje kot celota ali pa naš zastopnik, pomožni škof iz Kolna, oglasijo o teh vprašanjih in javno in jasno povedo, kaj Cerkev o tem misli. Je pa neka te-

žava v tem, da to besedo škofov potem duhovniki po škofijah in laiki po župnijah morda ne sprejmejo tako, kakor bi mi pričakovali. To se pravi veliko dobre volje na vrhu pa manj pripravljenosti na bazi. Tukaj bo treba še vedno precej storiti in vedno znova opozarjati na naše probleme, prav po nemških farah, tam kjer naši ljudje delajo in stanujejo.

Ali čutite dovolj zanimanja in zaslombe za vaše delo pri slovenski Cerkvi v domovini?

Do leta 1970 ni bilo nobenega slovenskega izseljenskega duhovnika, ki bi prišel iz domovine. Sami smo skrbeli zase in zlasti za Nemčijo skušali dobiti čim več duhovnikov. Tukaj moram omeniti s hvaležnostjo vas tukaj v Argentini, ki ste nam pomagali. Prišli so vaši duhovniki na naše prošnje in nam v Nemčiji pomagali. Slovenska Cerkev, da se pravilno izrazim, bi prav gotovo lahko še več storila za nas. Želel bi, da bi slovenska Cerkev podobno skrbela za naše izseljence, za naše duhovnike med nami, kakor se zanima in dela za misijonsko delo po širnem katoliškem svetu. Zelo sem vesel, da je slovenska Cerkev tako misijonska, še bolj bi bil vesel, če bi tudi za naše izseljensko delo imela enako, podobno zanimanje in skrb.

Naša skupnost v Argentini nima nobenih stikov s predstavniki sedanjega režima v Jugoslaviji.

Kaj pa vi v Evropi? Vam kaj nagajajo?

Naše delo je ločeno od sistema, od režima, kakor je Cerkev doma ločena od države. Vedno znova to povemo: Mi nočemo tukaj drugače kakor doma; bodimo ločeni. To je nam tukaj v prid; doma je seveda ta ločenost nekaj drugega. Nagajajo, vedno znova smo doživljali v teh letih, da so delali na primer ob istem času prireditve in na istem kraju, kjer smo jih mi že zdavnaj imeli in so postale že tradicionalne. Vedno znova so od raznih ljudi bile nastavljene zanke, kako bi nam onemogočili naše življenje. Vendar pa so ljudje to kmalu prepoznali in z veseljem ugotavljamo, da so s srcem na naši strani, čeprav morda na zunaj kdaj tega ne upajo tako pokazati.

Ti si delegat tudi za dušopastirsko oskrbo rojakov na Švedskem. Kako je zdaj tam?

Na žalost je tam samo še en duhovnik, v Göteborgu, imeli pa smo ga tudi še v Malmöju. Na Švedskem živi kakih 4000 Slovencev in sicer na ozemlju, ki je približno tako veliko kakor vsa Zahodna Nemčija. To je vsekakor zelo težko pastoralno delo, ker so razdalje take velike, in pa zlasti še ker je Švedska morda od vseh dežel zahodne Evrope najbolj razkristjanjena. Zato je delo tam še težje. Tudi za duhovnika ni tako lahko v tej osamljenosti, v tej

samoti delati za naše ljudi. Vendar pa lahko rečem, da sedaj duhovnik zelo dobro dela in z vsemi svojimi močmi.

Rad bi, da mam bi kaj povedal še o približnem številu rojakov in duhovniškem delu med njimi po drugih evropskih deželah: v Angliji, Avstriji, Belgiji, Franciji, Nizozemski in Švici.

Težko bi tukaj dejal kaj bolj točnega. Morda glede Anglije to, da je na žalost en sam duhovnik tam za vso Anglijo. V Avstriji odhaja sedanji delegat v pokoj. V Belgiji, Holandiji imamo samo dva duhovnika, od teh je že eden v pokoju. V Franciji jih je pet. V Švici sta dva in v Švici je morda še najbolj poskrbljeno, ker sta obadva še relativno mlada in lahko delata.

Počasi naše delo, tak občutek imam, nekako zamira, in tudi novega pritoka ni, ne naših rojakov ne duhovnikov. Vendar pa je naše poslanstvo zelo veliko, morda v tem trenutku še bolj pomembno kot preje. Sedaj, ko se ljudje že starajo, ko že bolehajo, umirajo, in je ravno prav naša skrb zato, da jih lahko lepo pripravimo za večnost.

Pa tvojem enomesečnem bivanju v Argentini in v stiku s slovensko skupnostjo v tej deželi bi te še vprašal o tvojih vtisih o deželi in naši skupnosti. Ali si imel že pred obiskom približno

predstavo o Argentini in o naši skupnosti tukaj?

Odgovorim najprej na zadnje vprašanje. O Argentini sem bil vedno razmeroma dobro obveščen. Verjetno bolj kot moji prijatelji po Evropi. Saj so prišli iz Argentine k nam na delo v Nemčiji mladi duhovniki, vrsta duhovnikov, ki so sedaj v pastoralnem delu v Nemčiji. Zato sem precej dobro vedel. Seveda pa je oseben stik z vami bil zame zelo bogato doživetje. O deželi ne bi rad govoril, nočem biti eden od tistih, ki se imenujejo v nemškem jeziku „Vierwochenexperten“, izvedenci, ki po štirih tednih mislijo, da vse vedo, če bi pa ostali leto, bi pa videli, da presneto malo vedo.

Slovenska skupnost je name naredila zelo lep vtis. Najbolj sem bil presenečen nad vašimi domovi. To so res sad vaše požrtvalnosti, vaše vere. In tukaj res nimam dovolj besed občudovanja za vas vse, ki ste tukaj delali. Glejte, da boste še naprej te svoje domove res uporabljali, da jim boste dali vsebino. Vsak dom je neke vrste okvir, treba ga je napolniti z lepo vsebino, da ne bi počasi morda delo, ki ga sedaj v njem vršite, začelo zamirati.

Seveda so tudi problemi, morda eden v tem, da bo treba še naprej bolj premisliti, kakšen je odnos med vernostjo in pa med narodnostjo. Koliko smemo tukaj ali koliko ne smemo tukaj v eno ali

In življenje teče naprej...

(Iz begunskega dnevnika)

8. januarja 1949

Zdaj se dolgočasim in v brezdelju postopam. Pomladi mora biti tukaj lepo, ker ima hiša tudi velik z drevjem zasajen park. Zdaj je drevje golo, grede in trate pa so pod snegom. V ozadju so kar visoki hribi in na enem stoji lepo viden in velik grad. Od daleč je videti poslopje lepo in je moralo biti postavljeno v našem stoletju. Na postopanju po zasneženem parku sem se srečal tu-

---

drugo smer pretiravati, da ne bi trpela ne ena ne druga stvar. In še morda problemi druge, tretje generacije, ki so precej podobni tudi našim po zahodni Evropi, zlasti v Nemčiji. Da druga, tretja generacija drugače misli kakor starši, da ima drugačna naziranja, da so tudi že bolj vživljeni v argentinsko življenje, v argentinski jezik, v argentinsko kulturo. Kako bi bilo tukaj treba pametno, pravilno, v pravem času jim v našem pastoralnem delu se približati, da ne bi trpela tista največja dragocenost, ki smo jo prinesli: naša vernost.

Pogovarjal se je
Jože Škerbec

di z nekaterimi graškimi študenti. Zanimivi in resni fantje. Najbolj kratkočasen med njimi je seveda Ciko Skebe. Poln je veselih domislic in vse spravi v dobro voljo. To se kar prileže.

Popoldne sem se v družbi hčerke z manjšo skupino odpeljal v Turin. Mimo nas teče električna železnica-tramvaj. Hitro smo bili v mestu. Najprej smo si ogledali baziliko Marije Pomočnice, ki jo je pozidal sv. Janez Bosco, ustanovitelj salezijanske družbe. Bazilika je zelo lepa. Zgovorni zakristan nam je kazal in pojasnjeval zanimivosti cerkve in kripte z relikvijami. Veliko je vedel povedati o don Boscu in njegovem čudovitem življenju. Veliko tega so nam študentom povedali gospodje v gimnaziji v Veržeju. Ampak zakristan je bil vse bolj zanimiv. Pripovedovanje naših gospodov je bila sama stvarnost. Mežnar je npr. skrivnostnega psa sivca, ki je večkrat zares skrivnostno spremljal in varoval don Bosca, tako živo opisoval, da smo ga kar videli in božali. In kaj vse je vedel povedati o sv. relikvijah v kripti. Saj pošteni in pobožni mož ni lagal, ampak navdušenje ga je zanašalo. Iz neke skrinje je potegnil veliko steklenico vode, o kateri je trdil, da je iz reke Jordana, v kateri je bil Jezus kr-

ščen. O sv. Duhu je tako vzhičeno govoril, da sem čakal, kdaj bo iz kake škatlje potegnil peruti sv. Duha. O blažena, preprosta naivnost! Hvala ti, pobožni zakristan, nekaj pristnega užitka si nam pa je nudil! Po ogledu smo se vsi poglobili pred oltarjem Marije Pomočnice v pobožno molitev. Jaz sem ji mnogo dolžan še iz dijaških let in sem se ji za vse milosti in dobrote gorko zahvalil, se njenemu varstvu priporočal in prosil za srečno pot v deželo, ki jo je don Bosco mnogokrat v sanjah gledal in v Argentino pošiljal svoje prve misijonarje.

Po molitvi se ozrem okrog sebe in hčerke ni ob meni, pa sva vendar skupaj pokleknila. Mladina je med tem že našla zabavo in duhovno pašo — mehanične jaslvice v baziliki. Tudi nas starejše so pritegnile. Vse se je gibalo, premikalo, vrtelo. Z zvezdicami posejano nebo, zvezda repatica nad štalico, razsvetljen Betlehem, vsa okna v raznih barvah so kar žarela od luči, pastirji z ovcami so prihajali in odhajali, angelčki so plesali po betlehemskem pašniku in plavali po nebu. Trije kralji so prijezdili na kamelah z velikim spremstvom, angeli so se sprehajali tudi okrog betlehemske štalce, potoček je žuborel in tekel po pašniku, pastirci z ovcami so prihajali in odhajali, vse se je gibalo, vrtelo in plavalo, tako čudo smo videli, menda vsi, kar nas je bilo tam zbranih, prvič v življe-

nju. Gospodična Anica Šemrov je zbrala okrog sebe nekaj pevčkov in začeli so prepevati lepe božične pesmi, seveda smo se jim pridružili tudi starejši. Kmalu se je okrog nas nabralo mnogo italijanskih vernikov, ki so z zanimanjem prisluhnili našemu petju. Izginili so angelci, ne vemo kam, ugasnile so zvezdice, trije kralji se niso več pokazali, pastirji in ovčke so obstali in strmeli v hlevček, žarela je še repatica nad hlevčkom in potoček je živahno tekel naprej. Med nami se je spet pojavil zakristan in ponavljal, che bello, che bello, che maraviglia! Stisnili smo mu v roke nekaj borgega drobiža in se mu zahvalili za lep in pobožen užitek in zapustili baziliko.

Odšli smo v ogromen zavod poleg cerkve. S spoštovanjem in globoko prevzet in ginjen sem hodil po najstarejšem delu ogromnega zavoda in hodil skozi prostore, v katerih je don Bosco delal in živel svoje čudovito in ljubezni polno življenje, posvečeno zapuščenim mladini. Rad bi si ogledal tudi ogromni zavod, pa nismo imeli ne vodnika in ne časa.

Pot nas je privedla v Cottolengo, v „hišo božje previdnosti“. No, pa saj to ni hiša, to je hiš za veliko naselje, to je del mesta. Čudovita, velikanska ustanova, ki nima finančnega ministra in živi samo od milodarov. Pač, to hišo in njeno gospodarstvo vodi in vzdržuje največji finančni minister vseh vekov, ki se imenuje

vsemogočni, vsevedni, neskončno dobri Bog. Zaprt v tabernaklju vodi to naselbino, ureja in vzdrzuje dom trpljenja. Ni osamljen, tudi ne zaprt, moram se popraviti, dan in noč je izpostavljen, molen, češčen in zahvaljevan Niti en trenutek ni sam. Ogromna hiša in njeni prebivalci žive od božje previdnosti.

Središče te naselbine teh hiš je cerkev, kjer prebivalci noč in dan kleče pred njim in ga molijo, prejemajo v najsvetejšem zakramentu pa tudi pridno in požrtvovalno delajo in neskončno dobri Bog vse z vsem preskrbuje. Le bežno smo si ogledali prebivalce, ne vseh, le nekatere. Prijazne sestre so nam razkazovale le del tega, kar se v teh hišah nahaja. Videli smo pekarno z velikimi električnimi krušnimi pečmi, ki pečejo kruh. Glavni pek je sam Gospod. Šli smo mimo ogromne pralnice, kjer požrtvovalne sestre perejo od čednega perila do najbolj ostudno umazanih cunj. Izredna mora biti telesna in duševna moč teh Bogu posvečenih žensk, da to delo opravljajo dan za dnevno. Obhodili smo ogromne sobane bednih ljudi, ki priklenjeni bolniško posteljo mesec in leta čakajo na odpoklic iz te solzne doline v večno, srečno življenje. Povsod vzorna čistoča in red, nobenega smradu. Strahoten je pogled na blazneže, ki sede ves dan na bidejih, majejo z glavami, dajejo od sebe čudne glasove. Odvraten, pa vendar tudi za trdo srce

presunljiv je pogled na spačke in pokvečene ljudi. Sestra, ki nas je vodila, nam je povedala, da to, kar gledamo, ni še najstrašnejše, da je možno videti še hujše, vse bolj grozne primere človeške bede in izkaženja, ki jih na splošno ljudje ne smejo videti. Kar tri ure smo se zamudili v tej hiši. Človeka prevzame globok smisel za trpeče in na žrtve, ko gleda po drugi strani globino vere, zaupanja in ljubezni do Boga in do skrajnosti požrtvovalno delo resnično svetih duš, sester krščanske ljubezni, ki se žrtvujejo za to strašno revščino. Za vse svoje delo sprejemajo kot plačilo le kos kruha, skromno redovno obleko in njih medalja je skromna aluminijasta svetinica Matere božje. Čaka jih pa bogato plačilo in odlikovanje pri Njem, ki poplača tudi vsak kozarec sveže vode.

In še z eno mislijo odhajam iz te hiše božje previdnosti: misliš, kaj si prestal! Zamisli se ob tem, kar si tukaj videl le delno. Te skrbi, kaj bo v novem svetu? Glej, kako čudovito skrbi Bog za to siromaščino na prošnjo tistih, ki Vanj popolnoma zaupajo in ga hvaležni molijo in mu zvesto služijo. Tudi meni govori ta trenutek Gospod, kakor je govoril Tomažu: Pridi in poglej, in ne bodi neveren, ampak veren!

Še enkrat kratek obisk v baziliki in na don Boscov grob. Mariji Pomagaj sem se iskreno zahvalil za vse, kar sem dobrega prejel v don Boscovih zavodih po

njegovih sinovih, za vero, za upanje in ljubezen, ki sem jo ohranil. Za dobro šolanje, za dobro vzgojo in izobrazbo. Pa tudi za vse prestano trpljenje, ki pa nima primere s tem, kar sem imel priložnost danes tukaj videti.

9. januarja 1949

Pust, zoprno mrzel in meglen dan. V Turin ne gremo, čeprav bi v tem velikem mestu imeli še marsikaj videti. Soba je prijetno kurjena in smo zadovoljni, da smo na gorkem. Z nami stanujejo Urbanijeva družina, Jošt Eržen s sestrama, stari oče Beznik in hči Cilka, Martinčičeva družina in še nekateri. Popoldne se malo sprehajamo po vrtu in se srečujemo z znanci. Prijetna je družčina graških študentov. Obiskal nas je dr. Blatnik, ki sedaj živi v Rimu.

10. januarja 1949

Širi se govorica, da ne bomo dolgo tukaj in da v kratkem odpotujemo v obljubljeno deželo.

11. januarja 1949

Danes ob petih popoldne so razobesili transportno listo potnikov za Argentino. Moja družina je na seznamu. Od tukaj odpotujemo 14. januarja v Genovo, kjer se bomo vkrcali 15. januarja 1949 na ameriško vojaško transportno ladjo Holbrook.

16. januarja 1949

Nedelja. Dan odhoda. Žena se je razbolela. V Spittalu so nam

dali pred odhodom za popotnico konzerve. Bile so večje škatlje kot normalno, na pokrovu je bil arabski tisk, zato nismo vedeli za vsebino. Bile so ribe, pripravljene za orientalce, silno ostro začinjene. Žena in otroci so jedli, ker so pač bili lačni, jaz sem jed pokusil in se mi je takoj uprla. Rajši sem ostal lačen. Ženi je jed škodila, kar naprej je čutila težave. Začimba ji je udarila na že itak bolna jetra. Otrokoma jed ni škodila, tudi ne p. Cirilu in sestri Francki. Smo v precepu, kaj naj storimo. Ali naj ostanemo ali naj odpotujemo? Žena se je odločila za potovanje. Zelo sem zaskrbljen.

Ob dveh popoldne smo imeli v kapelici večernice in blagoslov. Za konec smo zapeli iz dna duše „Mati Marija na tuje je šla“ in „Marija skoz življenje voditi srečno znaš, Ti pelji skoz trpljenje življenja čolnič naš“. Solze so nas vse oblivale in kar nismo mogli iz prijazne kapelice. Zaupno smo vsi prosili Marijo za močno božje varstvo in srečno pot.

Prtljago so naložili na kamione in odpeljali na postajo v Colegno. Mi smo se iz taborišča odveljali ob šestih zvečer. Takoj se nas naložili v vlak, ki je bil že toplo zakurjen in dobro ogret. Dobili smo udoben voz tretjega razreda. V kupeju nas je osem oseb. Moja družina, župnik Martin Radoš in dve sestri Stanovnikovi. Družba je kar prijetna, le gospod Radoš je močno kašljal. Ob 7.25 je

Iz življenjskih spominov in preskušenj

Naši politični nasprotniki so bili pač dobro poučeni, kam smo se zatekli. Zato so prav gotovo pod njihovim pritiskom angleške zasedbene oblasti poslale za nami na amerikansko zastopstvo tiralico z zahtevo, da nas taboriščno vodstvo vse vrne v osmih dneh nazaj v angleško cono, odkoder smo „ubežali brez dovoljenja“. Bilo nas je vsega skupaj okoli petdeset oseb, polovica odraslih in polovica otrok.

In je spet posegla vmes božja roka, ki je pač „daljša“ kot je bila ona naših nasprotnikov. Zdaj je prišla do odločilne vloge priporočilna vizitka spittalskega dekana. Oče je odhitel v Salzburg do nadškofa dr. Rohracherja in ga prosil za pomoč in posredovanje. Nadvse prijazno ga je nadškof sprejel in mu obljubil vso pomoč. In dejansko je uspel z našo rešitvijo.

---

vlak odpeljal. Vožnja mirna, prijetna, spali smo malo in slabo. Ligurijo, o kateri sem slišal praviti, da je zelo lepa, smo prevozili v noči in čeprav je bila noč jasna, luna polna, pokrajine nismo videli.

France Pernišek

Medtem smo se v taborišču pripravljali na vse komisije, ki so prihajale sprejemati begunce v svoje države. Težave so imele družine s številnimi otroki. Našo družino pa je brez pomislekov sprejel argentinski konzul, čeprav mu je oče razložil, da imamo majhne otroke in da je snaha (žena mojega brata) noseča. „To nič ne dé!“ je pristavil. „Argentina bo pač imela enega državljana več!“

In kako je uspel nadškof Rohracher za našo rešitev? H generalnemu nadškofovemu vikarju Schwarzbacherju je hodil k spovedi amerikanski oficir, ki je imel na pisalni mizi naš akt — angleško tiralico. Pri njem je torej vikar dosegel, da je bil akt anuliran, in tako je bila naša vrnitev razveljavljena. Kako čudežna so božja pota!

Pa še nekaj! Oče je med nami prizadetimi zbral denar in poslal dr. Kreku brzojavko: „Nujno potrebujemo afidavite (vselitvene pristanke) za petdeset oseb.“ Obrnili smo se za posredovanje na sv. Duha in dr. Krek je razumel prošnjo in poslal odgovor: „Afidaviti na poti.“ S to brzojavko smo pomirili taboriščnega ravnatelja, ki je seveda bil proti naši vrnitvi.

Ko smo bili določeni za transport v Argentino, se je oče šel zahvalit nadškofu. Ta je poklical vikarja, ki je očetu razložil svoje posredovanje in dostavil: „V vsem svojem duhovniškem življenju še nisem doživel tolikšnega zadoščenja kot z vašo rešitvijo. Vi vsi bi bili v zaplombiranem vagonu iz Linza poslani naravnost na jugoslovansko mejo. In težava je bila v tem, ker je bila v ozadju jugoslovanska obljuba za tri vagona makedonskega tobaka, če bi vas izročili.“ So to besede, ki si jih je v dnevnik zapisal oče. (Prim. Svobodno Slovenijo 1985 - št. 40 - „Za tri vagona tobaka“). Tako nam je bilo vsem prizadetim odvzeto težko trpljenje in marsikateremu rešeno življenje.

Rajni nadškof dr. Rohracher je že med nemško okupacijo vršil izredna dobra dela na Gorenjskem. Ker je to ozemlje zasedel Hitler, je pač pastoralno delo na ozemlju doletelo njega. Na svojih vizitacijah je prenašal pisma in sporočila beguncev svojcem na Gorenjsko in obratno.

Iz Astena smo torej srečno odšli s transportom v Italijo. Med vožnjo čez Alpe sva z bratom ponoči ves čas opazovala severno zvezdo polarnico. Ko bi namreč zavili proti vzhodu, bi to pomenilo, da nas peljejo preko Primorske do Jugoslavije. V tem primeru sva imela načrt, da z zasilno zavoro ustaviva vlak in družino rešiva skozi vrata, prtljago pa zmečeva skozi okno. Pa smo le

zavili proti zapadu in sva se oddahnili...

Ustavili smo se v angleškem prehodnem taborišču Grugliasco pri Torino. Mene z družino kmalu vključili v transport za Argentino. Brat pa je moral ostati zaradi ženine nosečnosti. Oče se je z materjo in sestro odločil, da ostane pri bratu. Nas so torej prepeljali v пристanišče Genova, kjer mi je znanec od IRO (Mednarodna begunska organizacija) pokazal ladjo, na katero se bomo vkrcali. Tedaj šele smo resnično verjeli, da pojdemo v Argentino! Dejansko smo odpluli v Jadran, preko Gibraltarja v Atlantik in pristali v Buenos Airesu.

Naši ostali domači so pa čez nekaj dni, ko je bil taboriščni direktor zamenjan, bili brez ovire vključeni v novi transport.

Ob stalni propagandi po zvočnikih v „Immigrantskem hotelu“ v Buenos Airesu, da naj družine z otroki odidejo v Mendoza, sem se končno odločil za tamošnjo naselitev. Ko se je vlak premaknil, mi je rajni Joško Krošelj stisnil skozi okno roko in zaklical: „Dobrrro se drrrrži!“

Prišla je zadnja postaja našega begunskega življenja. Oče je s svojimi ostal še nekaj mesecev v Buenos Airesu — kot zidarski peón. Potem je prišel za nami in sva oba začasno dobila kot peóna zaposlitev v lesnem podjetju Kavka i.dr. Stanovali smo pa vsi (dovet oseb) v eni sobi na tleh, pokritih s taboriščnimi odejami. Po

nekaj mesecih se nam je skupini rojakov posrečilo dobiti zaposlitev na Provincialni parkovni direkciji. Postal sem delovodja (capataz) dvanajstih rojakov in treh Dalmatincev — kamnosekov. Poverjena so nam bila zidarska dela ob parkovnem obsežnem jezeru na zapadnem obrežju in v zivalškem vrtu — kletke za živali. Oče je bil v skupini peón in je mešal v samokolnici malto.

Tu naj se zlasti za naše mlajše bravece pomudim pri osebni anekdoti.

Nekega dne sem se na kolesu odpeljal na Direkcijo za nakažnico 20 vreč cementa. Ko sem čakal papir, je spregovoril generalni inšpektor: „Poglejte našega Bajuka! Petnajst delavcev nadzira, pa tu kramlja z uradnicami!“ Sedela se je vse zasmejalo. Pa je nadaljeval: „Ne! Ni tako! Glejte, če vprašam zdajle Bajuka, kaj dela njegov delavec Paco (to je bil nadvse priljubljeni France Jerovšek), mi bo odgovoril, da Paco polaga kamnite plošče na stopnišču poleg „Cluba de Regatas“. Vzamem kamioneto in odhitim tja. Res je: Paco polaga kamnite plošče na stopnišču. In to v odsotnosti capataza! Petnajst jih ima, pa vsi delajo brez njeega. Mi imamo pa za dva delavca enega capataza in vsi trije nič ne delajo.“ Obnemel sem. Zbudil se je v meni ponos, da sem — Slovenec! Bodimo vsi Slovenci ponosni na takšna priznanja pri tujcih!

Nekoč so na planoti pod zoološkim vrtom poravnavali tla za Vendimijo. Imel sem odbran lep, velik, lepo barvan kamen za naša dela. Take sem redno iskal po okolici. Hotel sem skalco odriniti, pa sem se pretegnil in dohil kilo. Toda naš pregovor pravi: „Kar Bog stori, vse prav stori.“ Ta nezgoda me je pripeljala v umirjeno, normalno zdonsko življenje.

Provincialni zdravnik mi je po pregledu hotel takoj napisati na log za internacijo in operacijo. Pa sem ga prekinil, da tri mesece še ne morem v bolnišnico, ker imam dijaka, ki ga pripravljam za izpit iz grščine. Ves začuden mi je vzkliknil, zakaj mu nisem preje povedal, da sem profesor. Nekaj časa sva še besedovala, potem pa mi je napisal priporočilo za dekana ekonomske fakultete na tukajšnji univerzi. Ta me je pa s svojim priporočilom poslal do duhovnega vodje na univerzi p. Briuela. In on me je spet pismeno priporočil glavnemu univerzitetnemu tajniku. Tako sem dobil zelo odgovorno mesto v univerzitetni centralni knjižnici, kjer sem v svojem delu dočakal upokožitev.

V slovenski skupnosti pa sem od vsega početka deloval po vseh svojih močeh pri bogoslužju, v petju z zborom in v prosvetnem delu. Ob onemoglosti zavoljo bolehnosti sem moral zmanjšati svojo delavnost, a po vseh svojih močeh nadaljujem s sodelovanjem.

Božidar Bajuk

V dolini belega cvetja

Tajinstveni mir je napolnil ves dom po obedu. Tudi tisto rahlo cingljanje ob pospravljanju v kuhinji in pritajeno šepetanje se je kmalu umirilo. Utrujenemu prišlecju je treba nuditi mir, da se bo postavil na noge. Vsaj tako je bilo opaziti. V resnici pa sem jaz le malo počival v zagrnjeni sobi, toda več razmišljal o lepem potovanju in še o lepših trenutkih prvega srečanja.

Končno pa sem le skušal pretrgati to nepotrebno tišino. „Ali je v vaši hiši tudi obvezna ‘siesta’, kakor poleti v Mendozii?“ sem se oglasil.

Tišina, kakor da sta me zaklenila in odšla. Skoraj se me je lotevala bojazen, da sem sam.

„Vse je obležalo, vse spi in se nihče ne zbudi,“ sem čez čas mr-mraje dodal.

„Jaz pa te poslušam in ugibam, ali v sanjah govoriš ali si buden,“ se je oglasil France iz priprte sedenje sobe.

„Kako bom spal, ko si me pokadil s slabim tobakom,“ sem mu nalašč poočital.

„Je priplaval do tebe? Moja slaba navada po kosilu! Bom pazil,“ se je hotel opravičiti.

„Ne tobak! Sončno vreme mi ne da zapravljati časa. Ti dobro veš, da sem prišel gledat cvetje,

čebele in zanimivosti kraja pa seveda tudi ljudi.“

„Dobro, torej pokonci! Vse te čaka...“

Zapustila sva glavno asfaltno cesto, ki prihaja iz Bariloč in skozi Neuquén, pa beži mimo Cipollettija ter se izgublja preko suhih in pustiv daljav med poplavljenimi širjavami proti Buenos Airesu. Midva pa se zibljeva zdaj po ozki poljski cesti med visokimi topoli in jagnedi, pa med širokimi parcelami sadnega drevja. Razrezane so na široke kvadrate: med nje vodijo namakalni kanali, dovajajoč zemlji vodo po točno določenem razdelilnem načrtu. Tako že v naprej vsakdo ve, kdaj bo na vrsti „žlahtna pijača“ za njegovo zemljo.

Tedaj vidiš vse pri obtočnih napravah in skrbijo, da dragoceno namakanje ne bi šlo v izgubo.

Zavozila sva čez dvorišče k delavski hiši. Kopica otrok se je nenadoma vsula od nekod in psi so naju s kričavim laježem sprejeli. Vse je oživel: delavci, otroci, ženske.

Rosita, mlada žena, pripravlja ogenj za peko kruha. Komaj si ogledava nekaj bližnjih dreves, že tako prijetno zadiši po kruhovi skorjici. Kako hitro se speče kruhek! Prijazno nama ga ponudi.

„Ne smeš ji odreči!“ me opozori. Odtrgam ga lep kos z zapeljenim krajcem. Moja pohvala k dobri peki ji prepreda zadovoljstvo v obrazu.

„Imenitna skorjica! Dober okus po kmečki peči in dimu.“

„Če pridete čez dva tedna, bo še kaj več,“ je kar sama izdala. „Tedaj bo moj rojstni dan.“

Kar vnaprej sva ji čestitala, svojih let pa ni hotela izdati. Prigrizovala sva božji kruhek po poti na chakrico. Otroke pa so zanimali sladkorčki, ki jih je razdelil France med nje.

„Po tej poti pojdiva, ki je še suha. Zdaj namakajo mlade nasade na oni strani. Tako me je vodil med starejše drevje, lepo podprto in veje navezane na podpore.“

„Vse je podprto že zdaj, ko še ni sadja,“ sem rekel.

„To je še stari način. Skozi drevesčke novih nasadov boš pa videl potegnjene žice in veje ubogajo ter se že od mladega oblikujejo po njih. Zdaj je to dražje, a drži za dolga leta. Tudi dela je pozneje manj, ponekod nič.“

„Glej no, kaj vse ljudje prgruntajo. Vedno se najde kaj novega, modernejšega.“

Drevo za drevesom je obloženo s popjem. Čez dan ali pa dva se bo vse prekrilo z brezmejnimi cvetnim pregrinjalom. Zdaj še drobčkani cvetni kelih — bodo tedaj široke čašice z oranžnimi prašnimi pestiči na dnu. Nanje se bodo obešale urne čebelice in nosile s prašnika na prašnik plod-

ni prah. Vse bo kakor zasnežene veje. Čez tedne jih bo obtežila preobilica rastočega sadja.

„Káko sadje je to?“ sem pobaral.

„Sama jabolka. Spoznal jih boš po cvetu: tiste z velikim belim cvetom so zelena jabolka, 'Granny Smith', z belim in z rdečkasto naštrcano barvo pa so rdeča ali vsaj rdečkasto lisasta s sladkim okusom 'Red delicious, Rome Beauty'.“

Dve liniji hrušk sta že kimali v razcvetju. Kaka krasota! Tam zadaj pa so iz zemlje kukali mladi enoletni nasadi — bodoči up gospodarja.

Jarki so bili polni vode. Zato sva se vrnila, da naju ne bi zajela poplava.

Prvi praktični poduk je končaval. Videl sem mnogo zanimivega in koristnega, predvsem pa bil vesel lepote, ki se je zgrinjala krog in krog.

„Gotovo pa še ne veš,“ me je pogledal s profesorsko važnostjo, da je ravno v tem kraju pred nekaj desetletji delal Slovenec pri hidravličnih delih. Mož širokega znanja in praktične ustvarjalnosti — Ivan Benigar.“

„O njem pa sem že nekaj slišal. Ni bil pravi poliglot, z znanjem 14 jezikov, ki je študiral indijanska plemena, njihovo zgodovino, verstva in ime, predvsem pa jezik Araukancev?“

V Almanahu Rotary Cluba v Cipollettiju najdemo laskavi izvirni članek: Juan Benigar, un eslo-

veno patagónico, z njegovo sliko in knjigami v naročju. Sam Benigar piše, da „sem se rodil 1883 v Zagrebu, študiral gimnazijo v Gradcu in Pragi ter tehniko.“

Dvakrat se je poročil; obe ženi Indijanki, s katerima je imel 15 otrok. Pisal je knjige: lingvistične, zgodovinske in socialne vsebine. Umril je 1950 po 42-letnem bivanju v Argentini. Po znanju, delavnosti in iznajdljivosti so ga vsi spoštovali, čeprav je živel skromno življenje med svojimi Indijanci.

Tedanji sodobniki so mu vzdeli naslov: Sabio de incansable pluma — učenjak z neutrudljivim peresom. O sebi je dejal: „Soy simplemente un pobre ser humano que, cual los demás, cayendo y levantando, lucha por la inasequible perfección.“ Sem čisto navadno ubogo človeško bitje, ki, kakor drugi, padam in se dvigam ter spet borim, za nikoli doseženo popolnost.

Gotovo nam je v ponos in vzor človeka, ki je šel v oddaljene in divje kraje, kjer je pomagal k dvigu in napredku najbolj potrebnemu prebivalcu prav tam, kjer so se jih drugi skrbno izogibali. Juan Benigar, neustrašeni patagonski Slovenec, kateremu so tudi drugi Slovenci junaško sledili.

— — —

Oktobrski večeri so še kratki. Sonce se rdečkasto pobarya in njegova pot prižge luč na nebo. Vračala sva se s Chacrice, le da je zavil po drugi poti. Rahel vonj

prvega kipečega cvetja jablan se je mešal z brstenjem topolov in jagnedov. Iz jarkov in kanalov je vel sveži dih vode iz andskega sveta.

Nekoliko trudni smo posedeli zvečer pri mizi. Vse bolj se nam je po prvih razgovorih, naročilih, radovednih vprašanjih in vtisih ustavljal pogovor. Kljub temu je France s korajžo dolil kozarce s sladkim jabolčnim sokom, ki nas je krepil in čudovito odžejal. Še vedno sem plačeval žejavi dolg v topllem vozilu prejšnje noči.

„Kam daleč te je prineslo sem na jug.“ Gledal sem ga in občudoval za korajžo.

„V resnici, z današnjimi očmi gledano, ni bilo nič zavidljivega. Tam so mi dali vozno karto zame, za ženo in otroka, pa nekaj avstralov na roko. In bil sem odpravljen. Pa še kratko navdilo, kje in kdaj naj vzamem vlak, da pridem v središče sadjarstva...“

„In kako si se vozil?“

„Ti zdaj približno poznaš pot. Šele četrti večer smo bili mi na cilju, oziroma so nas vrgli iz vlaka, ker ni vozil naprej. Tedaj so nas naložili na poseben voz in ponoči smo dospeli do sem.“

„Kje so te odložili?“

„Kaj bi ti pravil? Ne spominjam se rad tiste mrzle neuquenske noči. Le tega se še spomnim, da smo nazadnje le končali v zavetju ozke sobice edinega hotela, ki so ga tedaj premogli v tem kraju. Dobili smo toplo mlečno kavo, za katero ne vem, kdo jo je plačal.“

„Tedaj bi bil dobrodošel Benigar ali kateri od njegovih sinov. Pa kaj, ko ga nismo poznali, čeprav je ob našem prihodu v Argentino še živel.“

„Res, da je še živel, a se je pomaknil bolj proti čilenski meji, kjer je želel v miru dokončati dela, ki jim je posvetil lep del življenja. (Gramática araucana, Vocabulario histórico araucano-español.)

„Misliš, da živi tu v bližini še kak potomec?“ sem bil radoveden.

„Govorijo o hčeri in sinu. Bilo bi zgodovinsko iznenadenje srečati ga in se z njim pozdraviti po slovenski. Tedaj bi upravičeno zapisali: Benigar, un Indio esloveno patagónico!“

„Na zdravje slovenskih Indijancev!“ Oba sva bušnila v širok smeh. Zvenk kozarcev je odgovoril. Slišal sem, da bo doma izšla knjiga, v kateri bo tudi Benigarju odmerjen primeren prostor.

„Dobra zamisel! Pač skrajni čas, da se reši s pametnim zapisom pozabljenje slovenske krvi v svetu!“

— — —

France je rad pripravil kako presenečenje. Seveda je potem bistro opazoval, kak je bil uspeh.

Nekoliko čudno se mi je zdelo, da je šla naslednji dopoldne z nama na pot tudi gospa Marija Razodel je le toliko, da se mnogo pred večerom ne bomo vrnili in da si moram ogledati vsaj od zunaj eno od večjih elektrarn, ki pošilja energijo tudi v Buenos

Aires. Sploh sem se čudil, da so bile elektrarne kakor na tekočem traku. Nisem pomislil, da reke valijo ogromne količine vode in da bi jih bilo treba izkoristiti. Njega so mnogo bolj zanimale tehnične naprave, dočim so mene vlekle bolj naravne lepote, ki so se razdajale v bogatih razcvetelih nasadih, da si nisem podcenjeval sile, ki naj bi bila podlaga gospodarskemu napredku. Nasprotno: z velikim občudovanjem sem precenjeval visok tehnični nivel, ki ga imajo le redke države. Tedaj še ni bilo poraznih prekinjanj električne sile, in tudi ne odkritij, da so mnoga podjetja bila v pogonu le na pol ali so stala zaradi okvare strojev, ki jih nihče ni popravljaj.

„Danes boš videl elektrarno Planicie-Banderita,“ je izdal med potjo.

„Povej mi, ko že poznaš stvari: zakaj pridejo tako daleč po energijo, ki bi jo lahko proizvajali blizu krajev velikih potrošenj?“

„Tu je mnogo cenejša: te ogromne količine vode so zastonj, tereni z odličnimi padci za gradnjo jezov in še mnogo prednosti.“

Njegova pojasnila so bila sicer natančna in jasna, vendar se mi je v moji ubogi glavi začelo vse vrteti in mešati... To tem bolj, ker me je nenadno postavil na nasip pred visokim mostom. Bil je dolg, toda s semaforjem, kajti njegova ožina je dovoljevala le enosmerni promet. Sestopila sva po nasipu skoraj prav do vodne gladine. Veletok čiste andske vo-

de je drvel mimo. Ob straneh sta brzela iz glavnega še dva roka-va, ki sta odvajala vodo za namakanje. Na ta način uspejo pomiriti razburkano reko z njeno divjo silo. Stranski kanali imajo lastne zatvornice, ki pomagajo k varčni uporabi vode, pa tudi k pametni regulaciji, kadar vode narastejo čez mero,“ mi je razlagal. Zame je bilo vsega tega preveč. Najbrže je opazil moj nemir ter me pomirjeval: „Takoaj greva nazaj. Samo da si videl, kakšna sila je v vodovju. Da imaš podobo o njej.“

„Nekam molčeči ste,“ je pripomnila gospa Marija, ki naju je mirno čakala v avtu. „Meni tudi ne pade dobro ogledovanje tega divjega vodovja,“ je dodala.

„V resnici je strašljiv pogled za človeka, ki tega ni vajen. To nista Drava ali Sava, pa tudi Penuca ne!“ sem nalašč omenil to zadnjo rečico, ki teče nekje blizu njihove domačije v Sloveniji.

Proti poldnevu smo se ustavili pri Planicie - Banderita. Prešli smo jez in zavili prav do reke na drugem obrežju, odkoder se nam je nudil pogled na celotno zgradbo. Kot mleko spenjena voda je vrela izpod zatvornic in se umirjena valila skoraj v širini kilomske struge naprej. Po nasipu sem izbiral raznobarvne in različnih trdot kamenčke za spomin.

„Poberi vendar nekaj velikih, ki jih ni najti povsod, pri hiši pa več zaležejo!“ se je norčeval.

V tem trenutku se nam ponuja

polna skleda dobrot, iz katerih dehti vabljev vonj, ki draži usta in želodec. Prazen sedež nam služi za mizico, sredi nje je skleda, okrog že stoje kozarci. Brez ponujajočih se polnih steklenic tudi ne bi šlo. Kakó popolno sta za vse poskrbela! Še kratek pozdrav Bogu in prsti se bodo oklenili vabečih dobrot. Ne moreš se jim odreči, ko sapica raznaša okrog nas dehtanje, čim dobrodušna gostiteljica dvigne pokrovko. Dve vrsti še toplih pečenih „empanad“ z mesnim in sirovim nadevom je pred nami. Kdo bi jih le gledal? Prijetno srkanje vinske kapljice in drugih pijač povečuje naše telesno ugodje. Kmalu nas poveže v veseli trio. Ni izključeno, da bomo čez čas, ko bo pijača začela delovati, poskušali tudi svoje glasove. Triglasno je pač le čisto drugače slišati veselo pesem kakor pa v hripavem dvoglasnem drgnjenju, ..

Za lajšanje žeje pa priokusnih empanadah gotovo pomaga ogromni sadež Granny Smith, katerega sem, presenečen nad velikostjo, vrtel v rokah, ga metal iz dlani v dlan, in skoraj se mi je zdela škoda zasaditi nož v njegovo močnatoto belo meso. Oba sta me skrbno opazovala, kako se ga bom lotil.

„Mu boš kos?“ me vpraša France.

„Za polovico se bom potrudil. Drugo pa rad komu darujem. Čudovito, kaj zraste iz cveta peterih lističev.“

Že v zgodnjem popoldnevu nas

je zajelo oblačno vreme. Vendar je za kake trenutke sonce le prodrlo do zemlje. Tedaj je bilo prav toplo, da smo se mogli sončiti ob obrežju vode. Škoda, da nismo prišli tudi s pripravami za ribolov, da bi pokazali potrpljenje čakanja.

Ob povratku smo zavili na slovensko kinto. Vse je obteženo s popjem; vsak dan bolj se odpira in razsipuje nedolžno cvetje.

Med drevjem čaka dremajoča hiša. Popoldansko sonce jo obliva. Mir božji povsod. Naš prihod zbudi drznega čuvaja, ki se ves besen zaganja proti nam. Veriga mu ne dopušča svobode.

Sprejme nas gospodar s toplo prijaznostjo. Po stisku rok smo že postali domači ljudje. To občutiti tudi pes Lobo, ki na mah preneha z laježem.

Na domačnost me opozori že slovenska smreka. Z gostim vejevjem si je priborila prostor ob brajdah.

„Kakor nalašč za božično drevo!“ sem jo pokazal.

„Saj tudi bo!“ je pojasnil gospodar Sandi. „Če Bog da, pride letos hči z družino za božič. Ga bo treba pripraviti. Že zaradi otrok,“ je dodal. „Za vsak obisk se zviša pol metra. Počasi raste.“

„Hčerka živi v Nemčiji,“ mi je pojasnil France. „Vsako drugo ali tretje leto pride na obisk. — In Žižo? Je še v Neuquenu?“ se je obrnil k Sandiju.

„Še vedno. Dobro mu gre.“

„Kako mu ne bi bilo dobro; če

ste ga doštudirali. Nato se je dobro oženil in si brž ustvaril primerno življenje. Ni mu bilo treba bežati z doma kakor nam in iskati mesta za gnezdo...“

„Res, kaj vse je bilo našim otrokom prikrajšano,“ se vmešam še jaz. „Ostali so doma in vse jim je bilo na razpolago: dom, študij, pomoč, nasveti, poznanstva. Gотовo vas pogosto obiskuje.“

„Poročil se je in zdi se mi, da sem ga izgubil. Kaj hočete! Srce ima drugje, misliti in živeti se je naučil drugače...“

Čutil sem, da tudi njega boli neka praznoba, ki je ne more nadomestiti. Slovensko dekle...

„To nam je razumljivo. A kje naj ga tu najde? Ni tu okrog slovenskih družin. Vsakdo izbere pač, kar se mu nudi. Tako nas je vedno manj, ne več!“ sem žalostno ugotovil. „Naša beseda izginja, slovenska pesem se pozablja.“

„Pri vas v Capitalu je drugače. Slovenskih deklet je na izbiro. Vsakdo jo lahko dobi, če jo le hoče,“ potrdi France. „Kljub temu mnogi stegujejo vratove v tuje zeljnike, domače vrtove pa prepuščajo drugim.“

„Težko je kaj siliti,“ dé Sandi, čeprav bi vsakdo svojemu otroku želel najboljše.

„Ne ravno siliti! Tako daleč ne gremo. Pameten namig ali nasvet pa se že lahko postavi. Le škoda, da vsakdo hoče vse sam vedeti. Koliko se jih že kesa! Prepozno! Ni več povratka. Rože v domačih

vrtovih venejo, če ni kraljeviča ponje.“

„Lepo si povedal, le škoda, da besede ne prodrejo vedno do tja, kamor bi mi želeli,“ je pribil France.

„Imaš prav: poglej, hči je ostala v Evropi, le v redkih obiskih se vrača domov. Vnuki ne govorijo več po naše. Sina sem čuval in bil ves ob njem. Ostal je blizu, a kakor da je pozabil, kje vodi pot k očetu in materi. Počasi ga že Lobo ne bo več poznal. Ostala bova le še stara dva sama, od slovenskega le še presajene rože in v njih ohranjene dišave. Sama bova med topoli, kakor ranjena viharnika ob cvetju, ki se osipuje, in počiva pod jablanami, katere vsaka jesen obloži z ognjeno rdečimi plodovi, ki čakajo, da jih kdo potrga...“ se je olajšal Sandi. Ostra bolj ga je žgala v srcu.

„Smo bili mi kaj drugačni?“ sem si položil roko na prsa. „Nismo tudi mi zapustili dom in starše in odšli v svet?“

„Naš odhod je bil prisiljen, ne pozabi tega!“ je dodal France. „Sicer pa: poglej vrtnice!“

„Res, kake vrtnice!“ Motril sem steno z dobro razgnanimi mladikami. Prvo popje cvetov je že čepelo po vrhovih.

„Te so pa moja ljubezen!“ se je pohvalil Sandi. „Od vsega so mi najbolj všeč. Barve, velikost in mehka dehtivost. Káko veličastje, ko je vse v razcvetju.“

„Tudi glicine so prekrasne v svoji nežni barvi. Pa španski be-

zeg, potonike, grozdličje, nageljni, spominčice veliki zvončki. Kaj vse se najde pri vas. Kje ste vse to nabrali? To je res prava slovenska kinta.“

„Marsikaj sva prinesla iz Slovenije, nekaj pa je dar prijateljev. Veste, rože nam najbolj povečajo domačnost. Le šmarnic nisem mogel zakoreniniti v to zemljo. Jim ne ugaja klima ali zemlja?“

„In trtne rozge! V popoldanskem soncu jim more tu ugajati.“

„Škoda, da ne vidite grozdja: s podolgovatimi zlatorumenimi jagodami, pa brez vsakih pečk. Nalašč za rozine.“

„Gotovo je muškatelj.“

„Vidimo, da se spoznate na take stvari!“

„Sem bil doma med goricami. Danes je vse le še prijeten spomin ali pa grenko občutje...“

„Pridite vendar notri!“ se je oglasila gospa Marija od vrat.

„Že gremo, gospa. Že gremo!“ sem ji odgovoril.

„Čaka vas gospa Roza, ki vas želi spoznati.“

„Jaz sem miroljubni štajerec,“ korajžno označim samega sebe. Veselo lice me je takoj prevzelo.

„Torej se ne kregate in ne razgrajate!“

„Tako je. kakor ste rekli. Rad pa zapojem,“ sem si hitro pomagal s pemijo. „Sem fantič zelene-ga štajerja...“ Gospa je brž poprijela z zvonkim sopranom, Marija z altom, France je dodal nekaj basu podobnega, Sandi pa je krepko pritisnil na spodnji bas.

Veselo je donela pesem med cve-tečim drevjem. Kako je to pri nas, Slovencih, hitro! Dobra volja, prijazna beseda, veselje v srcu — pa je že pesem na ustih!

„Poglejte, kaj vas čaka!“ je pokazala gospa Marija. Kakor na ohceti: jabolčni štrudelj, steklenica belega in črnega vina, čajne skodelice in steklenica z živo pobarvano črnko, ponujajoče žgoče curke ruma.“

„Vsak od svojega konca smo doma, a smo dobro zapeli. Ne vem, odkod je gospod Sandi.“

„Od Žužemberka. Ga kaj poznate?“

„Pa še kak lep spomin me veže nanj! Še iz predvojnih časov“ — V letih na univerzi sem pel pri Akademskem pevskem zboru Tedaj je bil najboljši zbor v Sloveniji. V poletju 1939 smo se vozili na koncert v Novem mestu mimo Žužemberka. Tam nas je dirigent postavil na polkrožno grajsko dvorišče in nam ukazal zape-ti Adamičevo zdravico: Komu mar za reč je našo... Ko star srnjak je lovil glasove, jih presojal in usklajal. Predvsem konce, katerih odjek je plaval med zidovi, ko smo mi že davno odpeli. Tako smo jih slišali tudi mi: ...nam boš last... boš last! Gotovo edinstvena akustika, ob kateri smo on in mi uživali.“

„Med vojno pa so Lahi in rdeči poskušali tam odmeve svojega orožja. Koliko jih je padlo!“ je vzdihnil Sandi. Vsaka reč nas spominja na žalostne kraje in ča-

se. Kdaj bodo zaceljene naše rane?"

Še lep čas smo govorili le o doživetjih v tistih letih. Vsak je razkril delček svojih spominov, ki ne bodo nikdar do konca pozabljeni.

Kozarci so nas vzpodbujali k dobri volji in pesmi so ogrevale srca. Razkošna hiša, vsa v slikah in polna okusnih nastavkov, je večala naše prijetno razpolo-

ženje. Težko se je bilo dvigniti.

Sončna luč se je pricejala že nizko med vejami topolovih sten. Bližal se je večerni hlad. Ko odhajamo, se čuti, da se oba poslavljata z neko osamelo otožnostjo. Zato še s toplejšo prijaznostjo vabita na zopetno veselo snidenje. In prijaznemu domu ne bi mogli odreči zopetnega prijetnega srečanja!

(Bo še)

Novomašniki v Sloveniji 1989

29. junija je bilo mašniško posvečenje slovenskih novomašnikov v ljubljanski in mariborski stolnici in na Sveti Gori.

Iz koprške škofije so bili posvečeni: **Milan Pregelj** (župnija Col), **Božidar Rustja** (Kamnje) in **Stanko Šemrl** (Črni Vrh nad Idrijo);

iz ljubljanske nadškofije: **Ciril Istenič** (Dolenji Logatec), **Janez Jasenc** (Dob), **Roman Kušar** (Moravče), **Janez Mihelčič** (Dolenji Logatec), **Jože Plut** (Zagradec), **Lucijan Potočnik** (Kranj), **Tomaž Prelovšek** (Dob), **Vid Stanovnik** (škofja Loka) in **Janez Trepel** (Gozd);

iz mariborske škofije: **Vinko Čonč** (Sv. Jernej pri Ločah), **Jože Furman** (Slovenske Konjice), **Jože Görgner** (Sv. Lenart v Slovenskih Goricah), **Zoran Kodela** (Maribor), **Ivan Kranjec** (Črenšovci), **Milan Matjaž** (Pre-

valje), **Jože Muršec** (Sv. Jakob v Slovenskih Goricah), **Alojz Petrič** (Slovenske Konjice), **Ivan Platovnjak** (Laško), **Marjan Plohl** (Podgorci) in **Franc Trstenjak** (Maribor);

iz redovnih skupnosti: frančiškana **Marjan Čuden** (Ljubljana-Vič) in **Mari Osredkar** (Ljubljana-Vič); kapucini **Primož Kovač** (škofja Loka), **Štefan Kožuh** (Sora) in **Miro Tržan** (Celje); minorit **Franc Murko** (Sv. Vid pri Ptujju); salezijanci **Jože Filej** (Ljubečna), **Janez Ivančič** (Brežice), **Peter Ivančič** (Brežice) in **Franc Maršič** (Beltinci).

Umrli duhovnik

13. maja 1989 je umrl **Jože Kunstelj**, roj. 1909; do maja 1945 šentjovski župnik nad Horjulom, maja 1945 se pred partizani umaknil na Korosko in tam do 1971 upravljal več župnij, 1971 se vrnil v domovino in bil do smrti hišni duhovnik pri šolskih sestrah v Repnjah.

ŽALNA SLOVESNOST OB LIPI SPRAVE

VETRINJSKIM ŽRTVAM OB LIPI SPRAVE V SPOMIN

Po strelu v tilnik
še zvezanih rok
si zvrnil me v brezno,
moj brat, k tisočerim.

Ob lipi sprave, ki je bila vsajena na ljubljanskih Zalah 11. maja in poganja neprijaznim vetrovom navkljub na jasi pri prehodu iz starih Žal na nove, kjer smo se lansko leto na dan mrtvih prvič javno spomnili vseh žrtev staliniзма in žrtev naših zmot, vseh nekrivih in krivih, ki počivajo v nezaznamovanih grobovih in grobiščih po slovenski zemlji in drugod, bo v torek, 27. junija 1989, ob 17. uri skromna žalna slovesnost.

Posvečena bo tisočem naših sonarodnjakov, domobrancev, njihovim svojcem, somišljenikom in drugim, ki so bili v maju 1945 v Vetrinju na Koroškem izročeni našim oblastem in na svoji (naši in njihovi) zemlji mučeni in pobiti v imenu neomejene Moči, ki je s tem dejanjem prekršila temeljno etično načelo — Človečnost. Spomin na najbolj tragične dni v vsej naši zgodovini dolgujemo Slovinci tudi sebi in človeški civilizaciji, tudi tistim našim ljudem, ki so zaradi pobitih svojcev desetletja bili zapostavljeni, pa onim, ki so v strahu pred boljševističnim

maščevanjem zapustili rodno grudo, in še zlasti mlademu rodu, ki iz učbenikov zgodovine izve odločno premalo, da bi mogel spoznati, česa se mora varovati, da bi se narodna tragedija ne ponovila nikdar.

Stanislav Klep, Kranj
Viktor Blažič, Ljubljana,
za skupino nekdanjih borcev NOV
in kulturnih delavcev

Vabilo na komemoracijo so objavili Dnevnik (5. junija), Delo (6. junija) in Nedelja (11. junija).

Po telefonskem sporočilu iz Ljubljane je žalna slovesnost ob lipi sprave v torek 27. junija potekla izredno lepo. Zbralo se je nad tisoč rojakov iz vseh treh Slovenij, matične, zamejske in izseljenske. Bilo je polno rož, svečk in trije veliki venci, eden je imel napis: „Slovenija v svetu — 1945-1989 — vetrinjskim žrtvam“. Govorila sta organizatorja slovesnosti Knep in Blažič ter pesniki Tone Pavček, Veno Taufer, Dane Zajc, Jelica Omerzel in drugi.

Te žalne slovesnosti so se udeležili poleg rojakov iz matične Slovenije tudi zastopniki Primorske in Koroške in tudi nekaj članov naše slovenske politične izseljenske skupnosti v Argentini. Več bomo o tej slovesnosti poročali drugič.

ZAHTEVE MEDŠKOFIJSKEGA ODBORA ZA ŠTUDENTE V SLOVENIJI

Ugotavljamo, da je izvrševanje verskih pravic v času izvrševanja vojaške obveznosti močno omejeno in odvisno predvsem od samovolje starešin. Verni vojaki so ob tem izpostavljeni tudi posmehovanju, zaničevanju ter drugim oblikam diskriminacije. Vojakom je onemogočeno redno prejetje in branje verskega tiska, obiskovanje verskih obredov ter posedovanje Svetega pisma in drugih verskih knjig. Kršitve takšnih navodil naj bi bile po zagotavljanju posameznih starešin strogo kaznovane.

V želji, da bi prispevali k rasti demokratične kulture in spoštovanju temeljnih človekovih pravic in svoboščin, je Medškofijski odbor za študente iz Ljubljane v imenu vernih študentov in vojakov sklenil podati naslednjo

Z A H T E V O :

1. Preuči naj se dosedanji odnos do vernih vojakov ter do izpolnjevanja njihovih verskih pravic in dolžnosti v času izvrševanja vojaške obveznosti. Prav tako naj se preuči izpolnjevanje verskih pravic in dolžnosti občanov, vpoklicanih na vojaške vaje.

2. Izvrševanje verskih pravic in dolžnosti, branje verskega tiska, obiskovanje obredov ter posedovanje verskih predmetov naj se v času izvrševanja vojaške obveznosti izrecno dovoli.

3. Zato, da ne bo ta pravica, ki spada med temeljne človekove pravice tudi po mednarodnih konvencijah, odvisna zgolj od samovolje posameznih starešin, je potrebno njene temeljne elemente navesti v Zakonu o vojaški obveznosti ter v Pravilniku o izvrševanju vojaške obveznosti.

Navedena zahteva je poslana pristojnim republiškim in zveznim organom ter sredstvom javnega obveščanja.

IZJAVA KOMISIJE PRAVIČNOST IN MIR

Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski pokrajinski škofovski konferenci je na zadnji seji 24. maja ponovno razpravljala o nekaterih perečih vprašanih človekovega dostojanstva in vprašanja človekovih pravic v naši ožji in širši domovini in v tej zvezi zavzela naslednja stališča.

1. V zvezi s prestajanjem kazni četverice, obsojene pred ljubljanskim vojaškim sodiščem, želijo člani Komisije poudariti, da je sklicevanje na pravno državo in na spoštovanje zakona smiselno in upravičeno samo tedaj, ko gre za zakone, ki so pravični in usklajeni s človekovimi pravicami. Komisija opozarja na jasen nauk papeža Janeža XXIII., ki je v zvezi s tem zapisal v okrožnici Mir na zemlji: „Če torej kake javne oblasti pravice človeka ne priznajo ali jih kratijo, tedaj se pregreše ne le zoper dolžnost svoje službe, marveč so tudi njihovi odloki brez vsake pravne obveznosti“

(čl. 60) Ker so bile med potekom obravnave kršene številne človekove pravice obtožencev, Komisija podpira prizadecvanja za obnovo sodnega postopka. Hkrati opozarja, da je zloglasni proces tudi simbol preteklih in možnih prihodnjih kršenj človekovih pravic pri nas. Zato se naša javnost s to razsodbo ne sme sprijazniti. Če problem četverice ne bo ustrezno rešen, ni nobene gotovosti, da bodo posamezniki v prihodnosti uživali več pravne varnosti. Treba pa si bo tudi zastaviti vprašanje o rehabilitaciji številnih žrtev podobnih procesov v preteklosti, ne nazadnje tudi proti duhovnikom.

2. Kar zadeva Kosovo, podpira slovenska komisija izjavo, ki jo je dala Komisija Pravičnost in mir pri Jugoslovanski škofovski konferenci že 7. aprila letos. Tam je med drugim tudi rečeno: „Komisija ugotavlja, da morajo odgovorni v državi, republiki in pokrajini v tem občutljivem trenutku v skladu z vsemi mednarodnimi dokumenti o človekovih pravicah ter v skladu z zahtevami organizacij za varstvo človekovih pravic storiti vse, da se prepreči samovolja, ustrahovanje in kršenje človekovega dostojanstva...“ Člani slovenske komisije še enkrat opozarjajo na dejstvo, da pomenijo izredni ukrepi omejevanje človekovih pravic. Taki ukrepi bi bili upravičeni samo tedaj, kadar bi z njim preprečevali nasilje, niso pa upravičeni, če se z njimi rešujejo politična vprašanja. Komisija zahteva, da se ti ukrepi v celoti čimprej odpravijo in da se pojasni, kako je prišlo do žrtev in kdo nosi za to odgovornost. Komisija prav tako zavrača vsako nasilje nad ljudmi, ki se politično drugače opredeljujejo, a pri tem ne uporabljajo nasilnih sredstev. Pri tem še posebej misli na tako imenovane „osamitve“ in na preganjanje tistih, ki so se izrekli proti spremembam položaja pokrajine. Vsako njihovo kazensko preganjanje in vsaka diskriminacija na osnovi zgolj političnih razlik sta nemoralna in v očitnem nasprotju z vsemi dokumenti o človekovih pravicah, tudi s tistimi, ki jih je naša država ratificirala in veljajo zato pri nas za zakon.

3. Ob dopolnitvah slovenske ustave se komisija zavzema za celovito upoštevanje človekovih pravic, kamor sodi tudi pravica do narodove samoodločbe. To pa najprej zahteva, da ustava dosledno upošteva določila, ki jih vsebujejo tisti mednarodni dokumenti o človekovih pravicah, ki jih je že podpisala in ratificirala naša država in imajo zato prednost pred našo zakonodajo.

4. Komisija podpira zahtevo Međškofijskega odbora za študenta glede izpolnjevanja verskih pravic in dolžnosti vernih vojakov v času izvrševanja vojaških obveznosti. Vse te pravice je treba izrečno naštetih in v tem smislu dopolniti zadevne zakone in pravilnike, ki urejajo izvrševanje vojaških obveznosti. Komisija opozarja, da ne gre samo za moralno obveznost spoštovanja človekovih pravic, temveč tudi za dolžnosti, ki izhajajo iz pravnih mednarodnih obveznosti naše države.

V Ljubljani, 24. maja 1989

Prof. dr. Anton Stres, predsednik

Odpusti mi, Nataša!

Šola in zavetišče v Bariševu sta bila ločena. Tako je bila šola v sami vasi in otroci iz zavetišča smo jo obiskovali skupaj z vaški-mi otroki. To je bila kaj srečna okoliščina, saj smo lahko razvili dobre odnose z učitelji, kljub temu da so bili odnosi s strici in tetami v zavetišču obojestransko sovražni. Šola nam je pomenila prekinitev težav in pritiskov, ki so prevladovali v zavetišču, obenem pa zaželen stik z drugačnim svetom.

Kot član organizacije mladih pionirjev sem veliko bolj intenzivno obiskoval vzgojni program kot prej. Z vsakega zidu je strmela v nas Lenin. V učilnicah je bil zrak tako nasičen z njegovimi gesli, izreki in komunistično ideologijo, da so aritmetika, ruščina in drugi predmeti postali povsem nepomembni. Šolski pouk komunizma za oktobrijanike je pretežno obsegal uvod k „velikemu očetu Leninu“. Ko pa smo prišli v četrti razred, je postal pouk intenzivnejši. Samo nekaj se ni spremenilo: skoraj vsako jutro je učitelj začel pouk z be-

sedami: „Dobro jutro, otroci. Kako se danes počutite? Zapomnite si, da Boga ni.“ Gotovo se bojijo, da bomo spoznali Boga, karkoli bi Bog že utegnil biti.

Učil sem se z velikim navdušenjem in vnemo. V četrtem in petem razredu sem bil tako delaven mladi pionir, da sem bil takoj v začetku šestega razreda imenovan za vodjo šolske organizacije.

Izurili so nas, da smo korakali in vzklikali gesla kot: „Naj živi komunizem, naj živi Lenin!“ Kadar smo z dvignjenimi glavami korakali po ulicah Bariševa, smo ponosno razkazovali svoje rdeče ovratne rute. Mislim, da so bili vaščani že kar malo naveličani našega korakanja in vzklikanja, naj živi to in naj živi ono. Pogosto so čvrsto zaloputnili okna, kadar so naše skupine korakale mimo. Toda to me ni motilo. Prvič v življenju sem imel občutek, da nekemu pripadam.

Vse dejavnosti mladih pionirjev so bile popolnoma prilagojene zahtevam naše starosti. Dali so nam puške s slepimi naboji, da smo se, organizirani v brigade in

bataljone borili v namišljenih bitkah in v jurišu zasedali mesta. Spodbud za takšno početje skora nismo potrebovali. V namišljenih bitkah smo divjali po Bariševu. Včasih je šlo kar zares, ko smo v preveliki vnemi rušili ograje in teptali vrtove, za seboj pa na razritih gredah puščali razjarjene in vreščече vaščane. Z Borisom in Nikolajem smo resnično uživali na teh pohodih in se jih z vsem navdušenjem udeleževali.

Medtem pa je življenje v otroškem zavetišču teklo svojo pot. Sčasoma smo dečki vedno težje razumeli krutost naših učiteljev v zavetišču. Za najmanjše kršnje pravil smo bili namreč surovo kaznovani.

Eno od pravil zavetišča je bil tudi obvezni popoldanski počitek. Seveda nisem imel nobene volje, da bi takšno pravilo upošteval. Bil sem dvanajstletnik, velik, miščast in poln moči. Zato je bil popoldanski počitek zame nadvse dolgočasen. Knjige so mi bile eno največjih razvedril in veliko sem bral popoldne, ko bi moral spati. Bral sem z baterijo, skrit pod odejo. To sem počel vsak dan in nikdar se mi ni pripetilo kaj nevshečnega.

Nekega dne pa je bil stric Niči zelo slabe volje, malo pijan je poskušal najti nekoga, nad katerim bi se znesel. Tako je naletel na Sergeja Kurdakova. Nič hudega sluteč, sem bral pod odejo, ko sem nenadoma začutil težko

pest, ki me je sunila iz postelje. Presenečen in pretresen sem pogledal navzgor. Stric Niči je stal nad menoj, visok deset čevljev namesto svojih šest. Kričal je: „Kurdakov, tokrat sem te ujel. Ti lažnivi izprijenec! Pretepel te bom do smrti. Dal ti bom lekcijo, ki je ne boš nikoli pozabil!“

Zares sem bil prestrašen, saj nisem vedel, kaj me čaka. Za svojih dvanajst let sem bil visok, vendar se s stricem Ničijem ne bi mogel meriti. Spominjam se, kako me je zgrabil za ovratnik pižame, me vlekel po spalnici in kričal: „Dal ti bom nekaj vitamina P, Kurdakov, vitamina P. Saj veš, kaj je to, Kurdakov?“ Pijano se je zarežal. Ves sem trepetal, saj smo vsi prav dobro poznali vitamin P. V ruščini se namreč zaponki na pasu reče „prjažka“ in kadar jo je uporabljal, je imel navado reči, da nam daje vitamin P.

Opazoval sem ga, ko si je odpenjal tisti veliki, težki pas, z ogromno kovinsko zaponko. Celo udarec z usnjenim delom pasu bi bil nadvse boleč, stric Niči pa nas je tepel s koncem, na katerem je visela sponka, tako da nas je pošteno pretolkel in poškodoval. „Že v redu, Kurdakov,“ je sovražno dejal. „Pripravi se na svoj vitamin P! Morda pa te bom le izučil.“ Do takrat so že vsi ostali otroci vznemirjeno poskakali s svojih ležišč in široko razprtih oči prestrašeno opazovali dogajanje.

Nikdar ne bi nikogar prosil milosti. Čeprav sem bil prestrašen bolj kot kdajkoli prej, sem poskusil dvigniti čelo. Toda to je le še bolj razdražilo strica Ničija. Prišel me je tepsti in vedno znova me je zadeval z robom tiste težke zaponke na pasu, pri tem pa se ni menil, kam me je udaril. Poskaval sem in se izogibal udarcem, vendar mi trdi prijem njegove leve roke ni dopuščal, da bi se jim izognil. Povsod, kamor je zadela zaponka, sem začutil, kot da se mi lomijo kosti. Spraševal sem se, če me namerava ubiti. Krvavel sem po brbtu, saj se je zaponka globoko zasekala v meso med rebri. Ko je bil stric Niči končno tako izčrpan, da je komaj stal, me je odrinil in zavpil: „Zdaj pa izgini, ti mali umazani ničvrednež, in pazi, da te zopet ne zasačim pri branju.“

Opotekel sem se do postelje in padel nanjo, z bolečinami po vsem telesu. Bil sem prepričan, da mi je polomil kosti. To pretepanje me je bolelo bolj kot vsako drugo doslej, toda stricu Ničiju nisem hotel dati zadovoljstva, da bi se naslajal nad mojo bolečino. Zato sem se z odejo pokrtil čez glavo in se v bolesi zvijal — toda zajokal nisem. Takšen surovež ne sme videti niti ene prelite solze, pa naj mi stori karkoli! In tudi nihče drug je ne sme videti!

Od dneva tistega neusmiljenega pretepanja sem premišljeval samo še o tem, kako bi se stricu

Ničiju maščeval. Sovražil sem ga bolj kot kdajkoli prej. Priložnost pa se mi je kmalu ponudila.

Nekaj dni po pretepu je prišel Nikolaj Povalejev in mi dejal: „Sergej, napočil je čas, da pokazžemo Ničmanu, kar mu gre.“

„Kaj pa lahko storimo?“ sem vprašal.

„To prepusti kar meni,“ je rekel. „Tu sem že malo dlje in si bom že nekaj izmislil.“

„Dobro,“ sem vneto odvrnil, „jaz bom poleg. Toda zagotovo jo mora skupiti tako, kakor za služi.“

Kadar si je Povaljev kaj zapičil v glavo, ni odnehal vse dotlej, dokler svojega načrta ni izvedel. Naslednjega dne se je vrnil z Borisom in Ivanom ter z imenitnim predlogom. „Sergej,“ je rekel Povaljev, „izdelali smo podoben načrt, kako bomo poskrbeli za Ničija in mu dali nekaj njegovega vitamina P.“ Staknili smo glave in povedal mi je, kaj nam je storiti. Zamisel je bila odlična in komaj sem čakal, da bi jo uresničili.

Vsako noč je Niči okrog enajstih prišel v spalnico na obhod. Tisto noč smo mu pripravili presenečenje. V sobi je bilo temno in povsem mirno, ko smo napeto pričakovali njegove dolge in težke korake. Nismo dolgo čakali, Niči je prihajal.

Vrata spalnice so se odprla in Niči je vstopil, ne da bi kaj slutil. Tedaj smo ga napadli! Povalejev mu je z dvema drugima

skočil na hrbet in mu potegnil vrečo iz blaga čez glavo, da nas ne bi spoznal in videl, kaj se pripravljaja. Dva druga sta medtem odvila žarnice, da ne bi mogel prižgati luči. Ostali so ga naskočili, ga bili s pestmi, ga potolkli na tla in brcali. Pošteno so ga premlatili. Pridržal sem si posebno veselje in ga dvakrat z vso silo kresnil po nosu v upanju, da sem mu ga zlomil. Skakali smo po njem, ga tolkli in brcali, on pa je vpil in skozi vrečo smo slišali, kako pridušeno ječi. Otroci, ki niso bili vključeni v načrt, so vedeli, kaj se dogaja in so samo tiščali glave pod odeje. Ničesar niso videli. Vedeli smo, da ne bodo nikomur črhnil niti besedice.

Tisto noč smo Ničija pošteno pretepli. Trije so sedeli na njem in ga tiščali navzdol, medtem ko so ostali planili v postelje pod odejo. Nato so tudi oni trije poskakali v postelje. Niči se je presenečen, pretepen in krvav otresel vreče, se opotekel skozi vrata in pri tem ves čas preklinjal. Slišali smo ga, kako je razsajal in vreščal vso pot nazaj do svoje sobe. Potem smo čakali, kdaj bo počilo.

Toda nič se ni zgodilo. Ne tiste noči, tudi naslednjega dne ne, niti ne v naslednjem tednu. Nikoli ni omenil tistega dogodka. Sami smo vedeli, da sumi, kdo je stal za vsem tem in mislili smo, da samo čaka priložnosti, kako bi se nam maščeval. Vendar smo si prisegli, da bomo držali skupaj, in če bi Niči še kaj posku-

šal komurkoli dati vitamin P, bi ga zopet pretepli. Prišlo je do ravnovesja sil med nami in Ničmanom, zaradi česar smo čutili, da smo zrasli deset čevljev visoko!

Razmere v Bariševu so se hudo poslabšale v letu 1963. Dotlej je bila v otroškem domu hrana sicer skromna, vendar zadostna, nato pa so začeli zmanjševati obroke, njihova kakovost pa je upadla. Bili smo prestradani. Brž ko smo pojedli kosilo, smo začutili lakoto in komaj smo dočakali večerjo. Kadar smo se pritožili za več hrane, so nam preprosto povedali, da je zmanjkalo. Kriza pri prehrani pa ni vladala le v zavetišču, temveč se je pojavila tudi v vasi Bariševu.

Kmalu pa smo spoznali, da se je pomanjkanje hrane razširilo tudi po vsej deželi in se neprestano zaostrovalo. Rekli so nam, da je Hruščov obseden od koruze in da bi jo zato mogel gojiti kjerkoli, celo na Luni. V svoji vnemi za povečanjem pridelka je dal prekopati polja, ki so bila sicer zasejana s pšenico in z drugimi posevki, ter vse to nadomestil s koruso. Kaj hitro pa se je izkazalo, da koruza ne more povsod uspevati in glad se je razširil po številnih predelih Rusije.

Vedeli smo, kje so v zavetišču spravljene zaloge hrane, zato smo se odločili, da jih bomo oropali. Toda stric Niči in Velika Irena sta nas prehitela. Poskrbela sta, da je bila vsa hrana pod ključem,

dobro zastražena in zavarovana. Kljub še tako premetenim načrtom nismo mogli najti poti, da bi prišli do nje.

Nekaj mesecev je naša celodnevna prehrana obsegala le nizkokoruzni hlebček, ki je bil trd kakor ponvičnik. Hlebčki so bili zelo trdi in suhi, toda navsezadnje smo imeli vsaj nekaj za želodec. Svoj hlebček sem vsak dan razlomil na dva dela in polovico pojedel zjutraj, po četrtno pa popoldne in ponoči. Ker smo razmišljali le o lakoti, se je ustavilo vse resno šolsko učenje. Zbrali smo se v „volčja krdela“ otrok, ki so si obupano iskali hrane in se borili za koščke krompirjevih olupkov ali karkoli smo pač lahko staknili. Po mesecih prisilne diete sem dobil skorbut. Zobje so se mi začeli majati in čutil sem, kako nenehno hujšam.

Toda številni otroci so bili še v slabših razmerah. Moj dobri prijatelj Saša Ognjev je bil majhen za svoja leta, toda vedno nad vse prijeten in nasmejan. Opazil sem, da je hujšal hitreje kot drugi, čeprav ni bil pri hrani nič bolj prikrajšan. Iz dneva v dan je Saša postajal tanjši in slabotnejši, njegova koža je postajala bleda in bil je upadel v obraz. Kmalu smo opazili, da se vedno dlje zadržuje v postelji, ker je bil preveč slaboten, da bi lahko hodil.

Čez nekaj tednov sta mu pričela trebuh in tudi vse telo na-

brekati. Nikdar prej nisem poznal stradanja in tudi vedel nisem zanj, dokler ga nisem videl. Ubogi Saša si je prizadeval, da bi ohranil vesel obraz in se nasmehnil, toda kaj hitro sem ugotovil, da je bil zares v slabem stanju. V našem notranjem krogu smo stikali naokrog in mu poskušali pomagati, toda ničesar nismo mogli storiti. Edina rešitev zanj bi bila dobra hrana.

Nekega dne sem zaslišal številne glasove pred vrati deške spalnice. Ko so se vrata odprla, se je pojavila Velika Irena, debela kot vedno. Bila je pomembna osebnost in bilo ji je pod častjo, da bi prihajala v našo spalnico. Tokrat pa je prišla in gotovo ne brez vzroka. Ne vem, kje je dobivala hrano, toda bilo je očitno, da ni shujšala niti za en kilogram. Za trenutek je oklevala med vrati, nato pa je zakoračila do Saševe postelje s hinavskim nasmeškom na ustnicah in s tistim Leninovim odlikovanjem, ki je pomembno viselo na njenih prsih.

Bil sem blizu Saševe postelje, ko se ji je Velika Irena približala, in videl sem, kako je odgrnila odejo in si ogledovala Saševo nabreklo telo, napeto od lakote in zahiranosti. Sklonila se je, ga potrepljala po shujšanem licu in rekla: „Oh, sedaj vidim, da si se malo poredil, Saša! Saj si videti kar zdrav. Veš, tudi sama imam težave z debelostjo.“ Rahel nasmeje se je prikradel na njen obraz. Umolknila je, s pogledom

ošnila spalnico in odkorakala ven.

V tistem hipu me je obšlo strašno sovraštvo do Velike Irene. Kako lahko sploh primerja svoje debele sloje tolšče s Saševim krhkim telescem, nabrekli od lakote in zahiranosti? Začutil sem bes, ki je navdajal vse, ki smo bili tedaj v spalnici, v kateri je takoj zavladala napetost.

Dva dni pozneje sem se okrog štirih popoldne vrnil iz šole. Odšel sem v spalnico in zložil svoje stvari v omarico ob vzhodju postelje. Nato sem se namenil pozdravit Saša in ga povprašat, kako se počutil. Zašepetal sem: „Saša?“

Odgovora ni bilo. Pokukal sem pod odejo. Njegov obraz je bil bel in otrpel. Bil je mrtev. Moj prijatelj Saša je umrl in nihče ni niti opazil, kdaj je iz njegovega telesa izginilo življenje.

Saševa smrt me je zelo priza-

dela. Od vsega, kar se je pripetilo v Bariševu, je to name naredilo najbolj močan vtis in izredno vplivalo na spremembo mojega pogleda na življenje. Po njegovi smrti sem dojel marsikaj. Najprej to, da je življenje preživetje najbolj sposobnih. Da je to džungla, v kateri preživijo le močni ljudje. Drzni bodo edini uspešni, šibki pa bodo boj izgubili ali umrli.

Odšel sem iz spalnice in komaj zadrževal solze. Prisegel sem si: Če je življenje res takšno, bom jaz najpogumnejši, najmočnejši in najbolj prebrisan.

Še dva druga otroka sta umrla med tisto lakoto v Bariševu. Neke deklica se je mirno poslovila od svojih prijateljev, odšla do jezera in se utopila. Drugega, komaj enajstletnega, so našli obešenega na podstrešnem tramu. Zanj je bilo prehudo, da bi mogla vzdržati...

Procesija sv. Rešnjega telesa

Evharistično slavlje se je začelo v nedeljo 11. junija ob 15.30 v don Boskovem zavodu v Ramos Mejiji. Maševal in pridigal je delegat dr. Alojzij Starc, ljudsko petje pa je spremljal na orglah organist Gabriel Čamernik. Mašni napovedovalec je bil Tone Rode, berili sta brala Marija Zure in Dominik Oblak. Po maši se je razvila procesija. Za križem je šla šolska mladina z učiteljstvom, nato možje in fantje, skupina mož in fantov, ki je vodila petje, ministranti, duhovniki, predstavniki

naše organizirane skupnosti, dekleta in žene. Prelat Alojzij Starc je vodil procesijo, „nebo“ so nosili Janko Filipič (San Martín), Polde Golob (Castelar), Ivan Makovec (Ramos Mejía) in Ivan Zupanc (San Justo). Rožni venec sta po zvočniku iz avtomobila, ki je spremljal procesijo, naprej molila Bogdan Magister in Emil Urbančič, evangelije pri 4 oltarjih pa so peli dušni pastirji Matija Borštinar, France Bergant, Jure Rode in France Cukjati. Udeležba rojakov je bila množična in vreme tudi naklonjeno.

IZ KRONIKE CERKVE V SLOVENIJI

Kardinal Paul Poupard, predsednik papeževga Sveta za neverne, se je po simpoziju v Zagrebu ustavil v Ljubljani in 4. maja vodil v ljubljanski stolnici evharistično slavo.

Srečanje slovenskih romarjev s carigrajskim patriarhom Dimitrijem I. je bilo 27. aprila. Ekumensko romanje 167 rojakov iz matične in zamejske Slovenije je po sledeh maloazijskega krščanstva vodil metropolit dr. Alojzij šuštar.

Pastoralno-študijski dan o mladinski pastorali je bil maja v Ljubljani in Mariboru. Govorili so dr. Ivan Štuhec, Vinko Kobal, Milan Knep in dr. Janez Gril.

Večer z dr. Valentinom Inzkom s témo Biti Slovenec in kristjan v viharju časov je 16. maja organiziral Medškofijski odbor za izobražence na Teološki fakulteti v Ljubljani.

21. vseslovensko romanje bolnikov, invalidov in ostarelih na Brezje je bilo 24. junija. Organiziralo ga je Ognjišče, vodil pa škof Jožef Kvas.

„Za svobodo“ je bilo geslo vseslovenskega molitvenega srečanja 20. maja v Dravljah v Ljubljani. V celodnevem programu so sodelovali mladinski pevski zbori in glasbene skupine iz vse Slovenije.

Uvajanje v molitev za fante je bilo v Stični od 26. do 28. maja.

Romanje pevskih zborov koprške škofije na Sveto goro pri Gorici je bilo 27. maja.

Stoletnico karmeličank na Slovenskem so proslavili v nedeljo 12. junija v samostanu Sora. Bogoslužje je vodil nadškof šuštar. Na jubilej so se pripravili z devetdnevnicco, pri kateri so govorili p. Donat Kranjec, p. dr. Lojze Bratina, dr. Anton Stres, škof Lenič, dr. Stanislav Hočevar, p. dr. Anton Nadrah, p. dr. Miha Vovk, p. Vladimir Cocej in p. Tarzicij Kolenko.

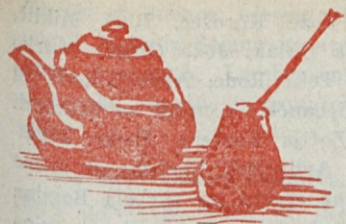
Romanje duševno prizadetih otrok, njihovih staršev, prijateljev in duhovnikov na Sveto goro je bilo 28. aprila.

„Indijanska zima“ je naslov romanu, ki ga je spisal o Baragu Marjan Rožanec in izdala Slovenska matica v Ljubljani (str. 153).

Romanje koprške škofije na Sveto goro je bilo 3. in 4. junija. Slovesno somaševanje je vodil škof Metod Piriš.

Blagoslovitev temeljnega kamna nove cerkve v Ajdovcu je bilo v nedeljo 11. junija. Slovesnost je vodil nadškof šuštar. Režim doslej ni dovolil zidati nove cerkve, odkar so jo med revolucijo zažgali partizani.

Apostolski pronuncij Montalvo je ob razglasitvi brezjanske cerkve za baziliko vodil 28. maja slovesno bogoslužje ter množico vernikov nagovoril v slovenskem jeziku. Isto popoldne je v Marijinem svetišču na Rakovniku vodil romarski shod.

med nami v Argentini

Obletnica Slovenskega doma v San Martinu

V nedeljo 21. maja so sanmartinski rojaki praznovali 29. obletnico ustanovitve doma. Po dviganju zastav in petju himen je dušni pastir dr. Jure Rode daroval mašno daritev, med katero je pel sanmartinski pevski zbor pod vodstvom Janeza Mežnarja. Po skupnem kosilu je bil kulturni program: pozdrav predsednice SD Mari Keržičeve, govor predsednika SNO Rudolfa Smersuja, rajalni nastop učencev Rožmanove šole, nastop mladinske folklorne skupine, recitacije in deklamacije in za sklep petje zbora.

Občni zbor DS v Mendози

Društvo Slovencev v Mendози je imelo 28. maja 40. redni občni zbor. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik inž. Jože Šmon, 1. podpredsednik Davorin Hirschegger, 2. podpredsednik dr. Jure Bajuk, 1. tajnik inž. agr. Janez Grintal, 2. tajnik Ivan Bajuk, blagajničarka Matilda Petrena, knjigovodja Lado Šmon, kulturni referent Miha Bajda, gospodarji Pavle Bajda, Jaka Mlinar,

Janko Štirn in Maks Ovčjak, odborniki arh. Božidar Bajuk, Stane Grebenc, Miha Hirschegger in Janez Štirn, voditeljica šols. tečaja Lenčka Božnar, člani nadzornega odbora Marko Milač, Peter Slovska in Jože Kralj, za razsodišče Ernest Hirschegger in Mirko Šmon.

Žegnanje pri Mariji Pomagaj

V nedeljo 28. maja, ob razglasitvi svetišča na Brezjah za baziliko, smo praznovali žegnanje pri Mariji Pomagaj v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Z delegatom msgr. dr. Alojzjem Starcem so somaševali ob 11.30 slovenski dušni pastirji France Bergant, France Cukjati, Janez Petek in dr. Jure Rode za dobrotnike cerkve in Slovenske hiše. Med mašo je pel mladinski zbor iz San Justa.

Skupno kosilo je bilo v dvorani Slovenske hiše. Ob 15 sta Janez Jereb in Stane Snój podala poročilo o prvem zborovanju Osrednjega dušnopastirskega sveta in o stanju Slovenske hiše, nato pa so bile v cerkvi péte litanije Matere božje, posvetilna molitev, zahvalna pesem in blagoslov z Najsvetejšim.

Spominska proslava

Na prvo junijsko nedeljo, 4. junija, popoldne je bila v Slovenski hiši v Buenos Airesu spominska proslava v počastitev pomorjenih domobrancev in drugih protikomunističnih borcev ter ostalih žrtev komunistične revolucije v Sloveniji, ki jo vsako leto prireja naše osrednje društvo Zedinjena Slovenija.

Ob 16. uri je v cerkvi Marije Pomagaj vodil somaševanje z Jožetom Guštinom, Francetom Bergantom in Francetom Cukjatijem delegat dr. Alojzij Starc, ki je imel tudi mašni nagovor. Mašni napovedovalec je bil Janez Jereb, berili sta brala Mija Markež in arh. Jure Vombergar, pel pa je „Gallus“ pod vodstvom Anke Savelli-Gaserjeve.

Po maši je pred spomenikom junakom na dvorišču Slovenske hiše zaigral tišino na trobento Franci Žnidar, medtem ko sta predsednika mladinskih organizacij Marko Gaser in Ivana Tekavec položila pred spomenik spominski venec ob spremstvu predsednika ZS in predstavnikov borcev. Opravilo za umrle je vodil prelat Starc, za sklep pa so vsi navzoči zapeli domobrantsko pesem Oče, mati, bratje in sestre...

V dvorani je bil slavnostni govornik lic. Ivan Korošec, scenični prikaz ob prazniku pobitih junakov „Iz teka se čas“ dr. Marka Kremžarja je v režiji Maksa Borštnika izvedla skupina mladih: Monika Bukovec, Klavdija Jakoš, Lučka Jereb, Francka Korošec, Kristina Kremžar, Andrejka Vombergar, Marija Zure, Marcel

Brula, Jože Korošec, Blaž Miklič, Dominik Oblak, Jože Oblak, Marko Rezelj, Tone Rode, Andrej Rode in Emil Urbančič; z njimi so nastopili otroci Zofija Kastelic, Erika Ribničar in Andrejček Peršuh; za lučne in zvočne efekte sta skrbela Bogdan Magister in Janez Jereb ml.; za sklep je vsa dvorana zapela Mi legionarji. Prireditelj je imel na skrbi kulturni referent ZS Marjan Loboda ml.

Žalne svečanosti po krajevnih domovih in maše za žrtve so bile zadnjo soboto in nedeljo v juniju.

Občni zbor na Slovenski pristavi

11. junija je Društvo Slovenska pristava imelo svoj 23. redni letni zbor. Po poročilih odbornikov je bil izvoljen novi odbor: predsednik je postal Janez Jelenc, v odboru so pa Miha Gaser, Polde Golob st., inž. Andrej Grohar, Rudi Gričar, France Jerovšek, Kazimir Keber, inž. Marko Keš, Frenk Klemenčič, arh. Ivan Kogovšek, Ludvik Kopač, Žiga Krištof, Martin Križ, Vinko Lazar, Dominik Oblak, France Rant, lic. Tomaž Rant, dr. Julij Savelli, Anica Zarnik in Miha Zarnik; v nadzornem odboru sta Nande češarek in France Pernišek.

Občni zbor je imenoval Franceta Perniška, našega sodelavca, zaradi izrednih zaslug za Slovensko pristavo za častnega gosta Pristave.

Iz naše kronike

Mladinski zbor iz San Justa je imel koncert za argentinsko občinstvo v Centro Cultural Gral. San

Martín v Buenos Airesu. Pod vodstvom Andreja Selana je izvajal Galusa, Arcadelta, Lambruschinija in slovenske narodne in ponarodele pesmi.

Na duhovniškem sestanku 31. maja je predaval msgr. dr. Mirko Gogala o pripravah južnoameriške Cerkve na ponovno evangelizacijo ob 500-letnici odkritja Amerike.

„Slovensko gledališče Buenos Aires“ je gostovalo z Suhadolčevo veseloigro Figole-Fagole med rojaki v Mendozi 27. maja. Hkrati so razstavljali slikarji Andreja Hrovat, Marjeta Dolinar in Tone Kržišnik.

Bariloški rojaki so 7. maja romali v kapelico v Llao-Llao, kjer je maševal Branko Jan. V Planinskem stanu so 30. aprila projektirali video-film o Tavčarjevem Cvetju v jeseni.

Na spominski proslavi pri Zvezi slovenskih mater in žena je 7. junija govoril Božidar Fink.

V Slovenskem domu v San Martinu so imeli 10. junija video-film Partljičeve satire „Moj ata, socialistični kulak“ z debato in večerjo.

Rožmanov dom v San Justu je imel 11. junija občni zbor.

Na sestanku Slovenskega katoliškega akademskega starešinstva v Slovenski hiši je 9. junija predaval dr. Marko Kremžar o današnjih razmerah v Argentini, po svetu in v Sloveniji ter Jugoslaviji in o perspektivah za prihodnost.

Na spominski proslavi Lige ženamatí v San Martinu je 21. junija govoril Franc Zorec.

Na 4. večeru Slovenske kulturne akcije v Slovenski hiši je 23. junija govoril njen predsednik lic. Andrej Rot o svojih srečanjih s pisatelji v Sloveniji. Na mednarodnem srečanju PEN-kluba na Bledu je imel 17. maja predavanje o domovini in eksilu, v Društvu slovenskih pisateljev v Ljubljani pa 31. maja predavanje o slovenski emigrantski literaturi v Argentini.

Na sestanku mladinskih organizacij SFZ in SDO je v nedeljo 2. julija po mladinski maši imel predavanje v Slovenski hiši dr. Marko Kremžar z naslovom: Kaj se dogaja v Argentini in po svetu.

Očetovski dan so v nedeljo 18. junija po vseh naših krajevnih domovih proslavili šolski otroci in mladina.

Slovenski karmeličanki v Buenos Airesu sta s. Vera Marija Prijatelj in s. Miriam Tomažin. Prva je v samostanu od l. 1945, druga pa 25 let. Ob srebrnem jubileju s. Miriam je 10. junija prelat dr. Stare maševal v samostanu, učenci Balantičeve šole iz San Justa pa so med mašo peli.

KJE JE KAJ

LETO 56

AVGUST 1989

UVODNIK	Ob 20-letnici Navodila za dušno pastirstvo izseljencev (Alojzij Stare)	385
ZA NAŠE KRŠČANSKO ŽIVLJENJE	Marija tudi Slovencem mati (Zora Tavčar) 389 450-letnica Svete gore pri Gorici (Branko Melink)	392
	Kako prav živeti? (Alojzij Šuštar)	398
	Poklekovanje pri sveti maši (Lojze Kozar)	400
	Sveto pismo — moj vsakdan (Fr. Rozman)	401
	So nekateri samski (Vital Vider)	403
ŠKOF ROŽMAN	Ob 30-letnici smrti škofa dr. Gregorija Rožmana (Alojzij Garžinič)	405
POGOVOR	Pogovor z msgr. dr. Janezom Zdešarjem, delegatom za slovensko dušno pastirstvo v Nemčiji in na Švedskem (Jože Škerbec)	414
NAŠA ZGODBA	In življenje teče naprej... (France Pernišek)	419
	In življenjskih spominov in preskušenj (Božidar Bajuk)	423
	V dolini belega cvetja (Jože Krivec)	426
	Med nami v Argentini (Kronika)	445
IZ SLOVENIJE	Vetrinjskim žrtvam ob Lipi sprave v spomin	435
	Zahteve Medškofijskega odbora za študente	436
	Izjava Komisije Pravičnost in mir	436
	Iz kronike Cerkve v Sloveniji	434, 444
PODLISTEK	Odpusti mi, Nataša (Sergej Kurdakov) ...	438
POEZIJA	Hvalnica (Karel Mauser)	platnice
	Begunka pri zibeli (Oton Župančič)	388
	Na Sveti gori (Ljubka Šorli)	391

AÑO 56

AGOSTO 1989

Malo za šalo...

„Ti se kar loči od mene! Samo dobro si zapomni, da take žene ne boš več dobil.“

„Upam.“

— — —

Na sodišču.

„Zakaj ste v soseda vrgli dva kamna?“

„Ker ga s prvim nisem zadel.“

— — —

„Ali si zapustil dekle zato, ker je dobila očala?“

„Ne, ampak zato ker je dobila očala, je ona pustila mene.“

— — —

Že pet let mi obljubljaš, da se boš z menoj oženil.“

„Seveda. Kako pa to, da mi naenkrat tega več ne verjameš?“

— — —

„Revmo sem dobil. Ali poznaš kako dobro zdravilo?“

„Jaz ne. Bom pa vprašal prijatelja, ki ima revmo že dvajset let.“

— — —

Moja žena je enkratna. Vesel sem, da ni dvakratna ali trikratna.

— — —

„Staram se.“

„Po čem pa to sodiš?“

„Prej so me ženske spraševale, zakaj se ne oženim, sedaj me pa sprašujejo, zakaj se nisem oženil.“

— — —

„Ko zjutraj zazvoni budilka, se mi zdi, kot da bi me nekdo ustrelil.“

„In kaj storiš potem?“

„Zaspim kot ubit.“

Uvoženo od doma

Funkcionarji že imajo, kar potrebujejo. A tudi ljudem je vsega dovolj.

— — —

Njegov prispevek k reformi je velik: krade manj kot bi lahko.

— — —

Ne pišite spominov! Ljudstvo se spominja vsega!

— — —

Veliko nas je takih, ki si upamo vsakomur ob vsakemu času v obraz povedati, kaj si o njem mislimo — dobrega.

— — —

So člani ZK, ki ne marajo partijske zastave. Na njej je preveč orodja.

— — —

Narod mu je sledil, vendar samo do vrat njegove vile.

— — —

Goibačova žena Reaganovi ob odhodu Reagana z vlade: „Vidiš, Nancy, prednost znanstvenega socializma je v tem, da ti zlepa ni treba iti.“

— — —

Ni dneva, da bi se ne pocenil naš ugled.

— — —

Nič ne traja tako dolgo kot trenutne težave.

— — —

Socializem je mogočna reka brez cbrežja, zato nikakor ni mogoče izplavati.

— — —

Njegov odhod je bil za nas neprecenljiva pridobitev.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 90877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1989: ₳ 3.400.- in izdatki za pošto; drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No. 90877. — Talleres Gráficos "V i l k o" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.